

International Journal of Social Sciences

ISSN:2587-2591

DOI Number:<http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.19.10>

Volume 8/3

2024 p. 172-228

ASIRLIK BİR GELENEK PAVLİ (PEHLİVANKÖY) PANAYIRI

A CENTURIES-OLD TRADITION PAVLI (PEHLİVANKÖY) FAIR

Umut ÇETİNBAŞ*

ÖZ

Ticaret ilk insandan beridir var olan hayatı idame şeklidir, ilk zamanlarını takas yöntemi teşkil etse de yerini pazarlar ve büyük panayır almıştır. İlk panayırların tam olarak ne zaman kurulduğu bilinmese de Hz. İsa'nın doğumundan 427 yıl önce bile panayırların kurulduğu bilinmektedir. Panayırlar eğlence ve kültürel etkileşim konusunda önem arz eder, nitekim Keyhüsrev ihtişamlı hükümranlığı için 180 gün panayır düzenlemiştir. Bunun yanı sıra 1970 yılında Japonya'nın Osaka şehrinde düzenlenen panayır tam 6 ay sürmüş ve 64 milyondan fazla ziyaretçi çekmiştir. Selçuklu ve Osmanlı zamanında da panayırlar kurulmakta hatta Osmanlı zamanı uluslararası konumda olan panayırların çoğu Balkanlar'da düzenlenmiştir. 30 yıl öncesinde Trakya'da 20'yi geçkin panayırlar kuruluyor iken günümüzde yaşayan sadece Pavli (Pehlivanköy) panayırı kalmıştır. Bu panayırı da hayatta tutan civardaki Pomak köyleridir, panayır başlamasına daha 1 ay varken geçici römork yerleşimleri ile panayır ovasına yerleşip panayırın başlamasını beklerler. Akabinde bu olay bölgede bayram havası yaratmakta, panayırın açılacağı gün düğünler, organizasyonlar iptal edilmekte, bu da bölge halkının panayıra verdiği değeri göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Pomak, Pehlivanköy, Pavli, panayır, Kırkkilise.

ABSTRACT

Trade is a way of life that has existed since the first human beings, and although the first times were characterized by bartering, it has been replaced by markets and large fairs. Although it is not known exactly when the first fairs were established, it is known that fairs were established even 427 years before the birth of Jesus Christ. Fairs are important for entertainment and cultural interaction, as Keyhusrev organized 180 days of fairs for his glorious reign. In addition, the fair organized in Osaka, Japan in 1970 lasted for 6 months and attracted more than 64 million visitors.

*Bağımsız Araştırmacı, E-mail: umute642@gmail.com, ORCID: 0009-0006-6769-0052, Tekirdağ, Türkiye.

Fairs were also organized during the Seljuk and Ottoman periods, and most of the international fairs during the Ottoman period were organized in the Balkans. While 30 years ago there were more than 20 fairs in Thrace, today only the Pavli (Pehlivanköy) fair remains. The Pomak villages in the vicinity are the ones who keep this fair alive, they settle on the fairground plain with temporary trailer settlements and wait for the fair to start when it is only a month away. Subsequently, this event creates a festive atmosphere in the region, weddings and organizations are canceled on the day of the opening of the fair, which shows the value that the people of the region attach to the fair.

Keywords: *Pomak, Pehlivanköy, Pavli, Fair, Kırkkilise.*

Giriş

Ticari faaliyetlerin en basit şeklini değiş-tokuş teşkil etmektedir, bilinen 14 farklı insan türünün gelişim aşamaları dikkate alındığında ilk ticari yaklaşımlar bu basit şekil ile gerçekleşmiştir. Panayır kelimesi Yunanca (panegyrión πανηγύριον “festival, fuar” sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük Eski Yunanca panēgýris πανηγύρις “kurultay, büyük toplantı, festival” sözcüğünün +ion ekiyle küçültme halidir.¹)’dan gelmiş ve “genellikle kasabalarda belli zamanlarda kurulan, çeşitli geleneksel özellikleri yanında sergi özelliği de bulunan geniş çaplı eşya ya da hayvan pazarı” (Püsküllüoğlu, 2012: 1520), “bir yerde yılda bir veya birkaç defa kurulan ve birkaç gün devam eden büyük pazar” (Büyük Türkçe Sözlük, 1986: 893), belli tarihlerde aynı yerde kurulan büyük pazar/hayvan panayırları gibi tanımlamaları² vardır (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi, 1986: 9135). Türkiye’de Anadolu ve Trakya’nın çeşitli yerleşim birimlerinde kurulan panayırların tarihçesi çok eski dönemlere kadar uzanır (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi, 1986: 9135), Trakya’daki panayırların Avrupa’daki panayırlarla bağlantılı olduğu da görülmektedir (Erdoğan, 2016: 127). Bunun yanı sıra İslam dünyasındaki pazar ve panayır geleneği de Avrupa’dakiler ile benzerlik göstermektedir (Ülgen, 2012: 378). Anadolu’da kurulan pazarlar ise Orta Asya ve İran geleneklerini barındırmaktadır (Ülgen 2012: 379).

Dünya kültürü içerisinde her millet için kabul edilen davranışlar söz konusudur, bu ortak davranış silsilesi içine eğlence (Keyhüsrev kendi muazzam hükümdarlığının kuvvet ve haşmetini göstermek için 180 gün panayır düzenlemiştir³), ticaret ve din gibi kavramlar girmektedir. İnsanları ortak bir payda da birleştiren aynı zamanda kültürel zenginliklerin

¹ Daha fazla bilgi için bkz. Liddell & Scott, A Greek-English Lexicon s.1297. Ayrıca “panayır” kelimesinin kullanımı bakımından tespit edilen en eski Türkçe kaynak “Neşri, Kitab-ı Cihannümâ, 1492” eseridir; “Ermenâk kâfirleri dahi panayır itmeğe çıkdılar.”

² Şehirlilerin günlük ihtiyaçlarını karşıladıkları küçük pazarlara Arapça’da süveyka, Farsça’da bâzârce, Türkçe’de pazarcık denir. Yılın belli dönemlerinde kurulan, özellikle uzak mesafelerden getirilen malların alınıp satıldığı büyük pazarlar için Türkçe’de Yunanca asıllı panayır, Arapça’da ise sük kullanılır (Kallek, 2007).

³ Daha fazla bilgi için bkz. Anonim. (t.y.). Sergi ve Panayırlar | PDF. Scribd. Erişim tarihi 17 Ağustos 2024, gönderen <https://www.scribd.com/document/656601784/Sergi-Ve-Panay%C4%B1rlar>.

buluşma noktası olarak karşımıza çıkan panayırlar, canlı kültürün örneğini teşkil eder. Tarihte ilk panayırlar, M.Ö 2000'li yıllarda daha çok Ortadoğu'da kurulmuş olup büyük pazarlar şeklindedir (Erdoğan, 2016: 124). Eski çağda panayırlar hem dini ritüellerin hem de ticaretin bir araya geldiği önemli toplumsal etkinlikler olarak karşımıza çıkar. Örneğin, Hz. İsa'nın doğumundan 427 yıl önce *Chaupagne* ve *Brie* panayırlarının kurulmakta olduğu tespit edilmiştir (Açikel, 2019: 5). Orta çağda büyük uluslararası panayırlar, genellikle ülkelerin birçok yerinden gelen hacıların, kutsal bir tapınağa geldikleri dinsel kutlama zamanlarında kurulmakta idi (Ülgen, 2012: 364). Eski Mısır'da panayırların mezarların yanında kurulması hem ölümler için düzenlenen törenlerin ihtiyaçlarını karşılamakta hem de ticari faaliyetleri desteklemekteydi (Smith, 2020; Jones, 2018). Fenikeliler döneminde ise bu panayırlar, Mekke'yi ziyaret eden kervanlar için dini amaçlarla düzenlenmiş ve hileyi önlemek için ticaretin dürüstçe yapılmasını sağlamıştır (Brown, 2019). M.S 12. ve 13. yüzyıllarda panayırlar Fransa, İngiltere, Flandre ve Almanya'da büyük bir sıçrama göstermiş ve en ünlü olduğu yerlerden biri de Fransa'nın⁴ *Champagne* bölgesi olmuştur (Cartwright, 2019). Süreç içerisinde Rusya'da da panayırlar gittikçe büyümekteydi. Bilhassa *Epijci Povgorod* panayırı dünyanın en büyüğü oldu ve 1863 senesinde 80.000.000 dolar kıymetinde mal satıldı.⁵ Ayrıca 1970 yılında Japonya'nın Osaka eyaletinde 6 ay boyunca düzenlenen ve 64 milyondan fazla ziyaretçiye ev sahipliği yapan Osaka Panayırı en başarılı dünya fuarı olarak kabul edilmekte (Dow, 2024).

Hunlar ve Göktürkler zamanında doğuda Türk-Çin, batıda Sırderya sınırında belirli tarihlerde büyük panayırların kurulduğu bilinmektedir (Baykara, 1997: 155). Bu tür faaliyetler Selçuklular döneminde de devam etmiş, uluslararası ticaret hacminin artmasına bağlı olarak Anadolu'da inşa edilen kervansaray ve hanların yanı sıra büyük pazar ve panayırlar da kurulmuştur (Küpeli, 1990: 490). Çok eski zamanlarda kurulmuş olan pazarlar ve panayırların kent ve ticaret hayatındaki önemi 9. yüzyıldan sonra belirginleşmeye başlamıştır (Ülgen, 2012: 362). Osmanlı döneminde ise panayırların büyük bir kısmı ve uluslararası nitelikte olanları "Balkanlar"da kurulmuştur (Erdoğan, 2016:126). Anadolu'da kurulan panayır ve pazarlar ise uzak mesafe ticaretine yönelik mal/ürünlerin satıldığı mevsimlik/yıllık geçici yerleşmeler olarak kuruldukları bilinmektedir (Ülgen, 2012: 363). Evliya Çelebi'ye göre de panayırlar "Osmanlı'dan çok önceye, Roma ve Latin"lere dayandırılmıştır (Ünal, 2016: 19).

Panayırlar kuruldukları bölgelerde ekonomiyi ve ticareti canlandırmakla kalmayıp, bölge insanının sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap veren bir nevi sosyal merkez konumundadır. Ayrıca ekonomistler kredi ve poliçe işlemlerinin kökenini panayırlarda

⁴Avrupa da 1400'ler ve 1500'lü yıllarda yeni panayırlar ortaya çıkmış ve eskilerinin önemi azalmıştır. İsviçre'nin Cenevre kentinde 1400'lü yıllarda Avrupa'nın her yerinden tüccar ve finansörlerin akın ettiği dört panayır kurulmuştur. Ancak 1500'lere gelindiğinde Fransa'nın Lyon kentinde üç ayda bir düzenlenen panayırlar Avrupa'nın en büyüğü haline gelmiş ve zamanla birçok panayır basitçe yok olmuştur.

⁵ Daha fazla bilgi için bkz. Anonim. (t.y.). Sergi ve Panayırlar | PDF. Scribd. Erişim tarihi 17 Ağustos 2024, gönderen <https://www.scribd.com/document/656601784/Sergi-Ve-Panay%C4%B1rlar>.

aramanın doğru olacağını ve senet işlemlerinin yine ilk defa panayırlarda gerçekleştiğini dile getirmişlerdir (Karaca, 2018: 72).

Pavli (Pehlivanköy)

Osmanlı yer adlarında da Pehlivanköy⁶ “Pavli” (T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, 1927-T.C. İçişleri Bakanlığı, 1946: 42), “Pavlikan” (T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, 1913) veya “Pavliköy” (T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, 1877) olarak geçer. Pavli denildiğinde akla direkt Kırklareli'nin Pehlivanköy ilçesi gelmeyebilir, Osmanlı arşiv metinlerinde Pavli ismiyle anılan farklı yerleşkeler bulunmakta hatta şahıs isimleri olarak kullanılmaktadır. Pavli ismiyle anılan, günümüzde doldurularak ana karaya bağlanan ada da mevcuttur, Marmara Denizi'nin Kuzey Doğu kesiminde, Kocaeli kıyısı önünde Pendik ve Tuzla koyları arasında bulunan bu küçük ada, aynı zamanda piknik yeri olarak da tercih edilen bir yerleşkedir. Pehlivanköy'ün ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu net değildir. Ancak ilk kuruluş yerinin “Akardere” olduğuna ilişkin bazı tarihi kalıntılar bulunmaktadır (Karaçam, 1995: 528). Pehlivanköy Belediyesi 1948 yılında kurulmuştur, geçmişte Babaeski'ye bağlı bir nahiye olan Pehlivanköy, 1 Nisan 1958 tarihinde kaza haline gelmiştir (Çalışkan, 2016: 4).

Yunanların Thraikes (Traklar) adını verdiği kavim M.Ö 2. binyıldan itibaren Doğu ve Batı Trakya'nın hâkim halkı idi. Herodot'a göre Traklar Hintlilerden sonra yeryüzünün en kalabalık halkı olup, Strabon'a göre 22 kabileden oluşmaktaydı (Öztürk, 2017). BBC News'te yayımlanan bir makaleye göre Trak medeniyeti, antik Yunan ve Roma imparatorluklarının sınırında, günümüzde Bulgaristan, Romanya, Kuzey Yunanistan ve Türkiye'de gelişmiştir. Ayrıca arkeologlar Bulgaristan'ın merkezinde bulunan Dubovo köyünde yaptıkları çalışmada bir Trak mezarı içerisinde M.Ö 3.000 yılına tarihlenen değerli bir altın hançer⁷ bulmuştur (BBC News, 2006). Bu hançer Trak Kavmi'nin M.Ö 3.000 dolaylarında orada yaşadığına dair en eski buluntulardan biridir. M.Ö 4. yüzyılda yazan Yunanlı Filozof ve Tarihçi Ksenophon⁸ Thrak ülkesinin Karadeniz Ereğlisi'ne kadar uzandığını bildirir ve yer-kişi adlarından bir Hint Avrupa dili konuştuklarını kaydeder.⁹ Pehlivanköy/Pavli (Yunanca), 20. yüzyıl başında Bulgar/Rum Ortodoks yerleşimi olarak kullanılmış ise de günümüzde Pomak Türklerinin yerleşim yeridir.¹⁰ Pomak nüfus, özellikle Pehlivanköy ilçe merkezinde ve Kuştepe Köyü'nde yaşamaktadır (Duygu, 2021:8). Ergene Nehri'nin yanında bulunan Pehlivanköy'de M.Ö 700'lü yıllardan beri Trakların yaşadığı bilinmektedir. (T.C. Kırklareli Valiliği; Açıklık, 2019: 28;

⁶ پهلوان کوی Pehlivanköy, پاولی Pavli.

⁷ Daha fazla bilgi için bkz. Ancient dagger found in Bulgaria. (2006, Ağustos 6). <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5251266.stm>.

⁸ Atinalı olan Ksenophon (M.Ö 430-354), Eflatun (Platon)un çağdaşı ve de aynı zamanda Sokrates'in yakın arkadaşısıdır. Ksenophon Trakları “mavi gözlü ve kızıl saçlı” olarak tarif etmiştir.

⁹ Daha fazla bilgi için bkz. Homeros, İliada; çev. Erhat & Kadir, Sander Y.

¹⁰ Daha fazla bilgi için bkz. Erkân-ı Harbiye-i Umumiye ve Müdafaa-i Milliye Vekâleti 1:200.000 haritaları [1909-1927]; T.C. Dahiliye Vekaleti, Son Taksimatı Mülkiyede Köylerimizin Adları, Ankara 1928.

Duygu, 2021: 3). Osmanlı döneminde Pomaklar ve Çerkezler bu bölgede yaşamaktadır, halk arasında bölge “Pavlu” olarak da anılır ve bu ismin nereden geldiği şaibelidir. Bu adlandırmanın bir kaynağı, Bizans İmparatoru III. Mikail’in, 850 yılında güneydoğuda yapılan bir savaşta Arapları destekleyen Pavlikain Aşiretini buraya yerleştirmesinden sonra alındığına dair görüşler bulunmakta (Duygu, 2021: 3). Ayrıca Pehlivanköy’deki ilk iskân hareketi Malatya’da bulunan Pavlikan Aşireti’nin 8. yüzyılda bölgeye yerleştirilmesiyle olmuştur (Karaçam, 1995: 527). Buna mukabil 16. yüzyılda Osmanlı tarafından bölgenin Türkleştirilmesi için yapılan iskanlar, Kırklareli sancak merkezi ve köylerinin çoğunu Türkler ile doldurmuştur (Yalnız, 1970: 12).

Pehlivanköy, Trakya Satrapı Lizimokos'un yönetiminde kalmış ve daha sonraki yıllarda, Trakya'ya egemen olan ve merkezi Gelibolu'da bulunan Trakya Devleti'ne bağlanmıştır (Karaçam, 1995: 528; Koçel, 2019: 26). Makedonya Kralı Büyük İskender'in ölümünün ardından, Trakya'da birliği koruma çabaları başarısız olmuş ve bölge, komutanlar arasındaki iktidar mücadelelerine sahne olmuştur (Karaçam, 1970: 125). Ayrıca bölge, Anadolu ve 4. yüzyıldan itibaren Balkanlar'dan gelen çeşitli kavimlerin istilasına uğramış ve M.Ö 200 yılında Trakya'da Asya Trakları olan Bitinyalıların izlerine de rastlanılmıştır (Duygu, 2021: 5). M.S 46 yıllarında Trakya, Roma İmparatorluğu'nun önemli eyaletlerinden biri olmuştur. Ancak, Balkanlardan gelen kavimler Trakya'da huzursuzluk yaratmış ve Trakya'dan Bizans'a kadar uzanan bir istilacı akını başlamıştır. Pehlivanköy, Hunlar tarafından da işgal edilmiş bir bölgedir (Duygu, 2021: 4). Ayrıca, Gotlar gibi Balkanlardan gelen kavimlerden ve sonraki yüzyıllarda Bulgarlar tarafından etkilenmiştir. 10. yüzyılda, Trakya'nın bir kısmı Bulgar egemenliğine girmiş ve Pehlivanköy bölgesi de Bulgarların eline geçen yerleşim merkezlerinden biri olmuştur. 1363 yılında Hacı İlbey ve Evrenos Paşa tarafından Bizanslılardan alınan bu bölge de Bulgarlardan kalan yerleşimlere rastlanılır. Bulgarlardan bazıları, 1912-1933 yıllarında gerçekleşen Balkan Savaşları sonrasında yapılan anlaşmalar çerçevesinde Bulgaristan'a göç etmiştir (Britannica, n.d.). Bu göç sonrasında, Bulgaristan'dan gelen Türk toplulukları Pehlivanköy’e yerleştirilmiştir. 1877 yılında bölgeye ilk saldırı Ruslar tarafından olmuş (Yalnız, 1970: 13), 1878’de yapılan Ayastefanos (Yeşilköy) Anlaşması neticesiyle de Pehlivanköy, Kırklareli’ne bağlı olarak Bulgaristan Prenslığı’ne bırakılmıştır (Duygu, 2021: 4). Fakat daha sonra 1878 de yapılan Berlin Kongresi’nde imzalanan anlaşma gereğince bölge tekrar Osmanlı topraklarına bağlı bir yerleşke olmuştur.

Pehlivanköy’e bağlı yerleşim yerleri:

Köyler	Eski Adı	Açıklama
Yeşilova	Burunsuz	20. yüzyıl başında kısmen Bulgar yerleşimi günümüzde ise Pomak yerleşimidir. Her ne kadar Lübomir Miletîç bu köyün Müslümanlarını tamamen Pomak diye kaydetmiş olsa da köyde hem yerli unsur olarak hem de muhacir nüfus olarak Türk

		kökenliler de yaşamaktadır. ¹¹
İmampazarı	İmampazarı	20. yüzyıl başında Türk (Gacal) yerleşimi günümüzde ise kısmen Yunanistan Göçmeni yerleşimidir. Türk köyüdür, Gacallar ve Yunanistan mübadilleri bir arada yaşamaktadır. ¹²
Kumköy	Kayseri	20. yüzyıl başında Rumeli Muhaciri (93 Göçmeni) yerleşim yeridir, günümüzde de Rumeli Muhaciri yerleşim yeri olarak kullanılmakta. Ayrıca 93 Harbi sonrasında Dobruca ve Plevne kökenli Türk muhacirler tarafından kurulmuştur. ¹³
Doğanca	Doğanca	20. yüzyıl başında Rumeli Muhaciri (93 Göçmeni) yerleşim yeridir günümüzde ise Rumeli Muhacirlerinin yerleşim yeridir. Burada Gacallar ve 93 Harbi göçmenleri yaşamaktadır. ¹⁴
Hıdırca	Hıdırca	20. yüzyıl başında Bulgaristan Göçmeni yerleşimi olarak kullanılmış Türk köyüdür. Çoğunlukla Filibe göçmenleri yaşamaktadır, birkaç hanede Yugoslavya göçmeni de yaşamaktadır. ¹⁵
Kuştepe	Kuştepe	Pomak yerleşimidir, Pavli'nin Pomakları gibi Loveç bölgesinden gelen Pomak Türkleri buraya yerleşmiştir. ¹⁶
Yeşilpınar	Tilkipınar	20. yüzyıl başında Türk (Gacal) yerleşimidir, yerli Türk (Trakyalı) köyüdür. ¹⁷
Akarca	Akarca	Rumeli Muhaciri ve Gacal yerleşim yeridir. ¹⁸
Çerkezmüsellim (Hayrabolu'ya bağlıdır.)	Pomakmüsellim	Türkçe müselleme "vergiden muaf" anlamına gelir. 20. yüzyıl başında Kafkas Göçmeni/Bulgaristan Göçmeni yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Doğu Trakya'nın ikinci büyük Pomak yerleşimidir. ¹⁹

¹¹ Edirne Vilayeti Salnamesi, T.C. Resmî Gazete.

¹² T.C. Dahiliye Vekaleti, Son Taksimatı Mülkiyede Köylerimizin Adları, Ankara 1928.

¹³ Erkân-ı Harbiye-i Umumiye ve Müdafaa-i Milliye Vekâleti 1:200.000 haritaları [1909-1927].

¹⁴ T.C. Dahiliye Vekaleti, Son Taksimatı Mülkiyede Köylerimizin Adları, Ankara 1928.

¹⁵ T.C. Dahiliye Vekaleti, Son Taksimatı Mülkiyede Köylerimizin Adları, Ankara 1928.

¹⁶ Edirne Vilayeti Salnamesi.

¹⁷ Edirne Vilayeti Salnamesi.

¹⁸ Edirne Vilayeti Salnamesi.

¹⁹ Daha fazla bilgi için bkz. Great Britain War Office haritaları 1: 250.000, 1901-1920.

پاولی ناحیه سی	
Aga yeri	آغا بری
Imam pazar	امام بازار
Bourounsiz	برونسز
Pavli	پاولی
Tilki pınar	تیلکی پینار
Djénguerli	چنگرلی
Hidirdja	خضرجه
Tougandja	طغانجه
Kayséri	قبصری
Kouch tépé	قوش تپه
Kouléli	قللی

Şekil 1: Son Teşkilât-ı Mülkiyede Köylerimizin Adları (1927), Hilal Matbaası.

Pavli Panayırı

Bizans dönemi *Saranta Ekklesies*²⁰ (Yalnız, 1970: 8), Bulgarlar tarafından *Lozengrad* ve Osmanlı döneminde *Kırkkilise* (Kaplan, 2023: 730) olarak adlandırılmış olan Kırklareli’nde ilk olarak İskitler ve Persler gibi uygarlıkların hüküm sürdüğü, sonrasında Trak kavimlerinden Odris Devleti’ne ev sahipliği yapmış olduğu bilinmektedir (Duygu, 2021: 1), ayrıca bölge, Yunanların, Makedonya Kralı Filip’in ve Galatların egemenliği altına girmiştir. Bu süreçlerin sonunda Kırklareli, Roma topraklarına katılarak, Roma’ya bağlı Trakya Eyaleti’nin sınırları içinde yer almıştır (Tuncel, 2022). Kırklareli’nin Osmanlı hakimiyetine geçişi Edirne’nin 1361’de (763 Hicri) fethinden sonra kabul edilmektedir. Tam net bir tarih bilinmemekte ve kaynaklarda farklı tarihler göze çarpmaktadır öyle ki Şemseddin Sâmî 1366 (Hicri 768) (Sâmî, 1306: 3614), Fındıklı Süleyman Efendi ve Kâtip Çelebi 1367 (769 Hicri) (Fındıklı, 1730: 395; Çelebi, 1648:95), Sadeddin ve İsmail Hamî Danışmend 1368 (770 Hicri) (Sâdeddin, 1862: 85; Danışmend, 2011: 48), İsmail Hakkı Uzunçarşılı 1369 (771 Hicri) tarihlerini vermektedir. Ayrıca, Bulgar Kralı Aleksandr’ın şehri yeniden aldığı ve onun ölümünden sonra yaşanan karışıklıklar sırasında Timurtaş Paşa tarafından tekrar alındığı belirtilmektedir (Tuncel, 2022). Şehrin fetih tarihleri ise 1366 (768 Hicri) ve 1368-69 (770 Hicri) yılları olarak kaydedilmiştir. Orhan Gazi’nin Süleyman Gazi’ye yazdığı 1360 (760 Hicri) tarihli bir

²⁰ Türkçe çevirisi Kırkkilise’dir.

mektupta “Kırkkilise üzerine asker göndermesini ve eğer alınırsa buranın kendisine sancak beyliği tevdi edilen İvaz Bey’e verilmesini” yazmaktadır (Yalnız, 1970: 7).

Osmanlı döneminde şehir, *Saranta Ekklesies* adının doğrudan tercümesi olan Kırkkilise adını almış ve bu ismi 1924 yılına kadar kullanmıştır. Osmanlıların Rumeli’ye geçiş dönemine dair bilgi veren Feridun Bey, Münşeat eserinde Kırklareli’nin fetihten evvelde Osmanlılar tarafından “Kırkküse” olarak adlandırıldığını yazmaktadır (Akın, 1997: 9). Kırkkilise denmesindeki sebep ise Trakya’nın çeşitli yerlerinde otuz dokuz tane kiliseyle Kırklareli’nin ortasına Kırk Azizler adına yapılan kırkinci kilise gösterilmektedir (Doğruöz, Dökmeci, & Çiftçi, 2020: 73). TBMM’de ilk olarak Zonguldak Milletvekili Tunalı Hilmi Bey tarafından Kırkkilise isminin değiştirilme hususu mecliste sunulmuştur:

“Efendim, ikinci maddede Kırkkilise Kazası deniliyor. Senelerden beri bu gibi isimlerin değiştirilmesine taraftar olan bir Hükümete karşı acaba Dahiliye Encümeni Mazbata Muharriri ne diyor?” (TBMM, 1924: 462).

Kırkkilise Milletvekili Doktor Fuat Bey ise Zonguldak Milletvekili Tunalı Hilmi Beyi’in teklifini şu şekilde desteklemiştir:

“Efendim! Balkan harbini müteakip Cesrimustafapaşa Kazası Kırkkilise'nin Poloz Nahiyesinden teşkil edilmiş ve Harbi Umumiye müteakip bu kaza yeniden teşkil edilmişti. Yalnız ismi vardır. Bugün Poloz Nahiyesi, nahiye şeklinde idare ediliyor. Kaza teşkilâtı yoktur. Onun için bu maddenin kabulüne taraftarım ve kabulünü rica ediyorum” (TBMM, 1924: 463).

Meclis tutanaklarında Kırklareli ismiyle ilgili diyaloglar:

“Madde 2: Edirne Vilayeti'ne mülhak Kırkkilise Vilayeti muzafatından Mustafapaşa kazası lağvedilmiştir.

Kayseri Milletvekili Ahmet Hilmi Bey: Efendim, bu maddede ufak bir hata var. "Edirne Vilayeti'ne mülhak Kırkkilise" denmekte. Halbuki Kırkkilise müstakildir. "Edirne Vilayeti'ne" denilmeyecek, "Kırkkilise Vilayeti'ne" denecektir.

Kırkkilise Milletvekili Doktor Fuat Bey: Efendim, Edirne Vilayeti'ne tabi Kırkkilise Vilayeti denmiş. Mazbata Muharriri Bey söyledi. Ben tekrar etmeyeceğim. Yalnız, oranın ismi halk dilinde ve gayriresmî teşkilatta Kırklareli olarak geçmektedir. Kırkkilise isminin Kırklareli olarak düzeltilmesini rica ederim” (TBMM, 1924: 468).

“Zonguldak Milletvekili Tunalı Hilmi Bey: Yaşasın Kırkeli ahalisi!

Kırkkilise Milletvekili Doktor Fuat Bey: Kırkeli değil, Kırklareli.

5. Kırkkilise Mebusu Dr. Fuat Beyin Kırkkilise isminin Kırklareli ne tahvili hakkında takriri: Riyaseti Celileye İkinci maddedeki Kırkkilise isminin Kırklareli ne tahvilini teklif

eylerim. 4.12.1340 Kırkkilise Mebusu Dr. Fuat” (TBMM, 1924: 469). Kırkkilise isminin Kırklareli’ne dönüştürülmesi, 14 Ocak 1925 tarih ve 82 sayılı Resmî Gazete’de 537 no’lu kanun olarak yayınlanmıştır (Doğruöz, Dökmeci, & Çiftçi, 2020: 74).

Osmanlı’nın şehir fethetmesinde büyük katkıları olan ve hepsi de şehit düşen kırk yiğidin anısına Kırkkilise ismi Kırklareli olarak değiştirildiğine dair görüşler vardır (Doğruöz, 2005: 5). Nitekim bu şehitlerin aziz hatırası adına Kırklar Baba Dergâhı kurulmuştur (Köse, 2018: 275). Aynı zamanda bu dergâh, Balkan Harbi esnasında tahrip olmasına rağmen kitabesindeki şu ibare halkın inancını destekler niteliktedir (Köse, 2018: 275). *Kırk kimesne şehid oldu bu yerde, bu nam ile anıldı bu belde* (Akın, 1997, s. 10-11). Bir başka görüşe göre ise Kırklareli’nin Osmanlı Devleti’ne katıldığı gün şehit olan “kırk kimse”nin anısına “Kırkkimesne” olarak anılmaya başlanmış. Akabinde bu isim, halk arasında kullanılırken mim harfinin lam’a dönüşmesi sonucunda Kırkkilise halini aldığı söylenmektedir (Doğruöz, Dökmeci, & Çiftçi, 2020: 73). Aynı zamanda Nevruz, Kırklareli’nin bazı köylerinde “Kırklar” ismi ile anılmaktadır (Karaçam, 1970: 54). Osmanlı kaynaklarında Kanuni Sultan Süleyman devri (1520-1566) kanunnamelerinde "Liva-i Kırkkilise" olarak kullanılan isim yine aynı kanunnamelerde Rumeli Eyaleti sayılırken “Kırkkeiise” diye anılmıştır (Akın, 1997: 10)

20-25 yıl öncesinde Trakya’da 23 hayvan ve emtia panayırı bulunmakta idi fakat günümüzde Trakya’nın canlı kalan tek panayırı Pehlivanköy’deki Pavli Panayırı’dır (Çalışkan, 2019: 69). Pehlivanköy ilçesinde 1908 yılından beri her sene düzenlenen (1934 ve 2021 yılları hariç), 2024 itibari ile 114 defa kurulacak olan bu panayır, bir nevi modern toplumun kültürleşme merkezini temsil etmektedir. Genel olarak panayırlar, bulunduğu yerlerin çevresel yerleşimleri ve toplumsal yaşamında önemli bir rol oynar. Farklı yaş, cinsiyet, etnik köken ve inançlardan gelen ziyaretçilere rağmen panayırlar sayesinde bir araya gelinir ve kültürel kesişim/birleşim yaşanır. Bu durum, toplumsal iç dayanışmayı güçlendirir ve insan ilişkilerinin önemini teşkil eder. Pavli Panayırı Çanakkale, Çatalca, Keşan, Babaeski, Edirne ve Tekirdağ’da ikamet eden Romanların uğrak noktasıdır (Çalışkan, 2017: 128). Bir araştırmaya göre Romanların Türkiye’de en çok tercih ettiği panayırlar Pehlivanköy, Gönen, İvrindi, Sındırgı, Gölpaazarı olarak belirlenmiştir (Çalışkan, 2017: 131). Bu panayırlar içerisinde Trakya’daki çeşitli yerleşmelerden gelen Romanlar tarafından sadece Pehlivanköy panayırında, at ve tay satılır (Çalışkan, 2017: 131).

Pehlivanköy’de Sultan 2. Abdülhamit zamanında bölgenin birlik ve beraberliğinin sağlanması amacıyla düzenlenen ve halk nezdinde “Sonbahar Panayırı”, “Pomak Bayramı” diye anılan ve canlı kültürün bir parçasını oluşturan Pavli Panayırı, toplumsal etkileşime örnek gösterilecek bir etnik gelenektir. 1970’lerin sonlarına kadar Trakya’nın pek çok yerinde, özellikle Keşan, Lüleburgaz, Pınarhisar, Silivri ve Havsa gibi bölgelerde, hayvanların ve çeşitli malların satıldığı "Hayvan ve Emtia Panayırları" sıklıkla düzenlenirdi (Trakyaagezi, 2009); bu yüzden Pavli Panayırı’nın resmi ismi "Pehlivanköy Sonbahar Hayvan ve Emtia Panayırı"dır. Her yıl 150’den fazla hayvan

yetiştiricisi 2.000'den fazla küçükbaş ve büyükbaş hayvanı Pehlivan köyü panayırına getirmektedir (Çalışkan, 2016: 73). Ergene nehrinin geçtiği “130 dönümlük bir arazide (Çalışkan, 2016: 31)” kurulan panayır, içeriğinin çeşitliliği bakımından önemlidir. İçerisinde bulunan lunapark ile roman kültüründen özellikler taşır ve çevresindeki yerleşimlerin özel yemekleri, tatlıları panayırda sergilenip satılır. Hayrabolu Tatlısı ve Kırklareli'nin meşhur içeceği Hardaliye bunların başını çekmektedir. Ayrıca “gerdan şekeri” geleneğinin sürdürüldüğü bir yerde olan bu panayırda Pomak tatlısı Tikvenik, Breznitsa Usulü Helva ile Pomak kültürünün geleneksel nohut ekmeği Kravay da satılmaktadır (Çalışkan, 2019: 72-73). Bazı kaynaklara²¹ göre Pehlivan köyü Panayırı, ilkbahar (1-9 Mayıs) ve sonbahar (18-22 Eylül) mevsimleri olmak üzere yılda iki kez kurulmakta idi (Çalışkan, 2016: 69).

Panayırın başlangıç ve bitiş yıllarında olan konser ve etkinlikler, özellikle panayırın 1. günü açılışında yapılan yürüyüş alayı ve gösteri organizasyonları, panayıra folklorik etnik hava katmaktadır. Bunun yanı sıra hayvancılığı teşvik amacıyla düzenlenen “en güzel buzağı yarışması” gibi etkinlikleri de barındırmaktadır (Çalışkan, 2016: 76). Farklı köylerden ve illerden panayıra gelen insanlar, traktörlerin arkasına bağlanan römorkları panayır çevresine dikkörtgen bir şekilde sıralarlar ve insanlar panayır bitimine kadar o römorklar içerisinde konaklar. Genel itibari ile römorklar Pavli Panayırı'nın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir, römorklar içerisinde çoğunlukla Hayrabolu'nun Çerkezmüsellim köyünde yaşayan halk konaklamakta ve Pavli Panayırı'nın vazgeçilmez bir oluşumunu temsil etmektedir. Çerkezmüsellim ve de Pehlivan köyü bir Pomak köyü olmaları bakımından Pavli Panayırı'nın ana rengini temsil eden önemli iki köyü olmuştur, Çerkezmüsellim köyünün neredeyse tamamı Pavli Panayırı'na katılmakta hatta düğünlerini panayır tarihlerine göre düzenlemektedir (Çalışkan, 2016: 75). Bunun yanı sıra Sipahi, Akarca, Büyükdanişmend, Küçükdanışmend, Doğanca, Sazlımalkoç gibi köylerden, Pavli Panayırı'na yoğun ilgi ve bir etnik görev olarak aşılınmış katılım vardır. 26 Mart 2022 tarihinde merhum Pehlivan köyü Belediye Başkanı Hüseyin Açık, *Görünüm Gazetesi*'ne verdiği demeçte “3 bin 500 kişinin yaşadığı Pehlivan köyü'nde panayır zamanında nüfusun 150 binlere ulaştığını belirtmekte.”²² Aynı zamanda 2019 yılında yayımlanan bir makaleye göre panayırın ziyaretçi sayısının 60.000 civarında olduğu ve 700 esnafın panayırda yer bulduğu görülmüştür (Çalışkan, 2019: 72). 2013 yılında panayırdaki tezgahların branşlarına göre dağılımı: *yaş meyve-sebze 50, kuru bakliyat 30, kuruyemiş 14, salça 6, balıkçı 2, helvacı-tatlıcı 39, su-meşrubat 32, köfteci 24, limonata-dondurma 21, pastane-şekerci-macuncu-pişmaniyeci 12, gözlemeci 7, kokoreççi 6, tantuni-lahmacun-kumpir 6, mısır-midye 5, birahane 4, kahvehane 18, lunapark 80, triko-konfeksiyon-çanta-ayakkabı 175, ev tekstil 50, güneş enerji panelleri 5, kalorifer kazan ve radyatörler 3, mutfak eşyaları vb. 40, hediyelik eşya-bijuteri-*

²¹ Kırklareli İl Yıllığı, 1967; Yurt Ansiklopedisi, 1982.

²² Daha fazla bilgi için bkz. Pavli'nin tarihi belli oldu. (t.y.). *Lüleburgaz Görünüm Gazetesi- İnsana Taraf Gazete*. Erişim tarihi 02 Eylül 2023, gönderen <http://www.gorunumgazetesi.com.tr/haber/85318/pavlinin-tarihi-belli-oldu.html>

kozmetik vb. 53, ikinci el giyim eşyaları 50, traktör-pulluk vb. araçlar 15, balta-orak-kazma-çan vb. malzemeler 23, kurum ve kuruluş sergileri-kermesler 4, küçükbaş-büyükbaş yetiştiricileri 150 (Çalışkan, 2016: 72). Esnafın çokluğu yöre halkı ve dışarıdan gelenler için bir iş imkânı sağlayarak ekonomiye ve iş gücüne önemli katkılar sunmaktadır ayrıca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca panayırlarda çocuk işçilerin ağır yük taşımaması koşulu ile çalışmalarına da izin verilmiştir (Karaca, 2018: 73). Pehlivanköy Panayırı Türkiye'de panayır esnafına duş ve sıcak su olanağı sağlayan 8 panayırdan birdir (Çalışkan, 2016: 76). Son yıllarda ise İstanbul merkezli birçok tur şirketi, panayır boyunca Pehlivanköy'e geziler düzenlemektedir (Açıkel, 2019: 29). Ayrıca panayıra katılan esnafın %67'si başka panayırlara da giderken %33'ü sadece Pavli Panayırı'na katılmaktadır (Çalışkan, 2016: 97). Panayır katılan esnafın en yüksek yaş dağılımı %29 oranıyla 40-49 arasında tespit edilmiştir (Çalışkan, 2016: 80). Bu durum 18-29 yaş arasında %15'e tekabül etmektedir. Panayırdaki esnafın gelir durumu %59'u 2000 TL'nin altında olduğunu söylerken %12'si 4000-6000 TL olduğunu söylemektedir (Çalışkan, 2016: 81) Tabii bu veriler 2016 yılında yayımlanan kitaba dayanmaktadır, 2023 itibari ile gelirler neredeyse 1.5-2 kat artmıştır.

Tren rayları ve Ergene Nehri'nin arasındaki ovada kurulan panayır, okula başlayacak öğrenciler için bir nevi kırtasiye ve üst baş temini için inanılmaz bir çeşitlilik sağlar. Aynı zamanda çeşitli ürün yelpazesi ile önemli bir pazar teşkil etmekte ve turistlik ziyaretler sebebi ile bölge halkının önemli gelir kaynağını oluşturmaktadır. Eylül ayı ve yazın son demleri olması hasebiyle kışlık hazırlıklar için panayırdaki her türlü çeşit ürün bulunmakta ve özellikle salçalık biberler ve domatesler satılmaktadır.

1998 yılında Çerkezmüsellim beldesine öğretmen olarak atanan Birsen Kunter, görevine başlamasının hemen ardından, bölgenin kültürel dinamikleriyle ilgili çarpıcı bir deneyim yaşamıştır. Eylül ayının ikinci haftasında okula adım atan Kunter, Pavli Panayırı'nın Trakya bölgesinde ne denli derin bir yerleşik geleneğe sahip olduğunu keşfetmiştir. Okulun açıldığı perşembe günü, sınıfların boş olması ve öğrencilerin derse katılmaması karşısında şaşkınlık yaşayan Kunter, bu durumu meslektaşlarına sorduğunda şu cevabı almıştır; bugün Trakya'nın resmî tatili, aileleriyle Pavli'ye gitmişlerdir (Alabaşoğlu, 2009).

Yörede adeta bir resmî tatil gibi kabul edilen Pavli Panayırı, civar halklar için görünmez bir toplum sözleşmesiyle imzalanılmış bir oluşumdur. Normalde milli ve dini olarak kategorize edilmiş bayramlar olmasına mukabil, *Pavli Panayırı çevre halkları nezdinde de bir bayrama tekabül etmektedir (KK-3)*. Peykalık adı verilen ve özellikle panayırdaki gezerken yorulmuş insanların uğrak dinlenme yeri olan gölgelikler, *bölgenin sosyalleşme yeri olarak tanımlanır (KK-1)*. Bu yerin etrafında dolaşan seyyar satıcılar peykalık adı verilen gölgeliklerin vazgeçilmezleridir. Romanların tertiplediği bir dizi oyunlar da panayırdaki yer almakta "halka atarak sigara kazanma" veya "kadın kaleciye gol atma" gibi oyunlar çok talep görmektedir. Bu gibi oyunlar ortamın samimiyetinin nabzını tutmakta ve insan ilişkilerinde önemli renkleri temsil etmektedir. Panayırın Ergene Nehri'ne doğru

olan kısmında lokantalar bulunmakta ve kendi yörelerine özgü yiyecekleri satmaktadır. Günümüzde traktörlerden, büyükbaş hayvancılığa, giyim-kuşam, gündelik eşyalara kadar her türlü şeyin satıldığı bu panayırda ilk olarak hayvan ticareti söz konusuydu, daha sonra ise eğlence merkezi halini almıştır. Büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvan yetiştiriciliği panayırdaki üreticilerin üçte birini oluşturmaktadır (Çalışkan, 2016: 92). Panayıra katılan esnafın %80'i panayıra 1 gün öncesinden gelmekte, 3-8 gün öncesinden gelenler %12, lunapark hizmetiyle uğraşanlar ise 10 gün önceden gelmektedir (Çalışkan, 2016: 96).

Panayırın Ergene Nehri yakınlarına doğru gidilen kısımda alkollü mekanların yer aldığı aile restoranları bulunmakta ve o restoranların vaz geçilmez yiyeceği olarak “kuzu çevirme” yer almaktadır. 16 Eylül 2013 tarihli bir gazete demecinde panayırdaki Çevirme satan bir esnafın söyledikleri şöyle geçmekte *bizim tezgâhımızda 4 günde 60 tane kuzu çevirme tükendi*. Seyyar üç boyutlu sinemaların bulunduğu ve çeşitli lunapark oyuncaklarının yer aldığı panayırdaki etkileşim gece daha renkli bir hal almaktadır. Etrafa saçılan renk karmaşası ve müziklerin ahenkli uyumu insanı içine çekmektedir.

Ergene Nehri üzerinde bulunan Akarca Köprüsü’de tarihi bakımdan önemlilik arz etmektedir, Uzunköprü’den Pehlivan köy’e geliş yolunda bulunan bu köprü Osmanlı mimarisi eseridir, tam yapılış yılı kitabesinin kırılması sebebi ile bilinmese de 16. yüzyılda yapıldığını söylemek mümkündür. Halk arasında bu köprünün yapılışı hakkında rivayetler mevcuttur, bir rivayete göre: *Pavlu adında bir usta tarafından yapılan köprünün orta kısmındaki kemer, inşaat sürecinde sürekli olarak çökerek iki tarafı birleştirmeyi olanaksız hale getirir. Bu durum, köprünün tamamlanması için çeşitli yöntemler ve çözüm önerileri arayan kişiler tarafından araştırılır. Nihayetinde, köprünün tamamlanabilmesi için bir yiğidin kurban edilmesi ve duvarın içine gömülmesi gerektiği sonucuna varılır* (KK-2). Bir rivayete göre: *kurban edilecek kişi kura ile belirlenir; diğer bir rivayete göre ise köprü inşaatına ilk gelen kişi kurban edilecektir. Her iki anlatıda da sonuç aynıdır: Kurban, yeni doğum yapmış ve kucağında bebeğini emziren bir kadındır. Kadın, duvarın içine gömülerek köprünün tamamlanması sağlanır. Bu olayın ardından halk arasında, her cuma gecesi köprünün ayağında bir kadının ağlama sesi duyulduğu ve iki taş arasından süt aktığı söylenir* (KK-3). Halk arasında bu rivayet hâlâ yaşamakta ve de bu rivayetin farklı anlatıları da bulunmaktadır. Genel olarak yeni doğum yapmış kadının kurban edilmesi kalıplaşmış olarak görülse de *cuma günleri köprünün ayağının altında bir kadın sesinin “Pavlu” şeklinde inlemesini işiten insanlarda mevcuttur hatta Pavli isminin buradan geldiğini söyleyenler vardır* (KK-3).

15 Eylül 2023’te gerçekleşen 113. Pavli Panayırı’nda yapmış olduğum röportajların derlemesi:

Eskiden panayıra inek ve at arabaları ile gelinirdi, panayır hayvancılık ile başlardı ve şu anki gibi lunapark aletleri çok yoktu sadece üç tane vardı. Tahta, el gücü gerektiren manuel zincir salıncaklar vardı ve de yine aynı şekilde el gücü ile çekilen iki kişilik kayıklar vardı. Artık böyle şeyler yok, her şey otomatik. Çocukluğumuzun vazgeçilmez

şekerlemesi Pamuk ve Gerdan şekeriydi, onu almak için can atardık. Civar köylerden insanlar taligalar (at arabası) ile gelirlerdi eğer taliga yoksa da yürüyerek panayıra gelirdi. Eşim Sabri, gençken panayıra hep yayan gelirdi (KK-1).

Panayırın kurulması ile ilgili benim bildiğim, Abdülhamit'in bir tren seyahati sırasında Pehlivanköy'den geçerken, ovada toplanan kalabalık insan grubunu görmüş ve insanların ovadaki seyyar satıcılardan bir şeyler almaları, sosyalleşmeleri hoşuna gitmiş o sebeple de ferman yazdırarak Pavli'mize panayıri getirmiştir. Eski Pavli Panayıri'nun asıl amacı sosyalleşmektir. Aynı zaman da "Pavli" isminin Yunanlılardan geldiğini biliyorum. Eski panayırın vazgeçilmez unsuru hayvancılıktı küçükbaş, büyükbaş hayvanlar satılırdı. Büyükbaş hayvanlara nallama işlemleri yapılırdı, nallama dükkanları arasında rekabet bile vardı. Panayırdaki Hayrabolu'dan gelen ayı bakıcıları vardı, ayıları oynatıp para toplarlardı. Bizim evin arkasında komşumuz olan Çingene bir aile yaşıyordu, onlar ayılarını hep bizim avluya bağlarlardı, ben de ayıları çubuk ile dürtüp onları sinirlendirirdim. Panayıra pazar alışverişleri için ıvır zıvırlar taligalar ile gelirdi ve daha taligalardan indirilmeden çoğu şey biterdi. Panayıri'nun asıl gelir kaynağı da hayvancılıktı. Dedelerimize Pomak oldukları için ırkçılık yapmışlardır bize öyle anlatırlardı ama ben hiç ırkçılık ile karşılaşmadım, biz Türk oğlu Türk'üz (KK-2).

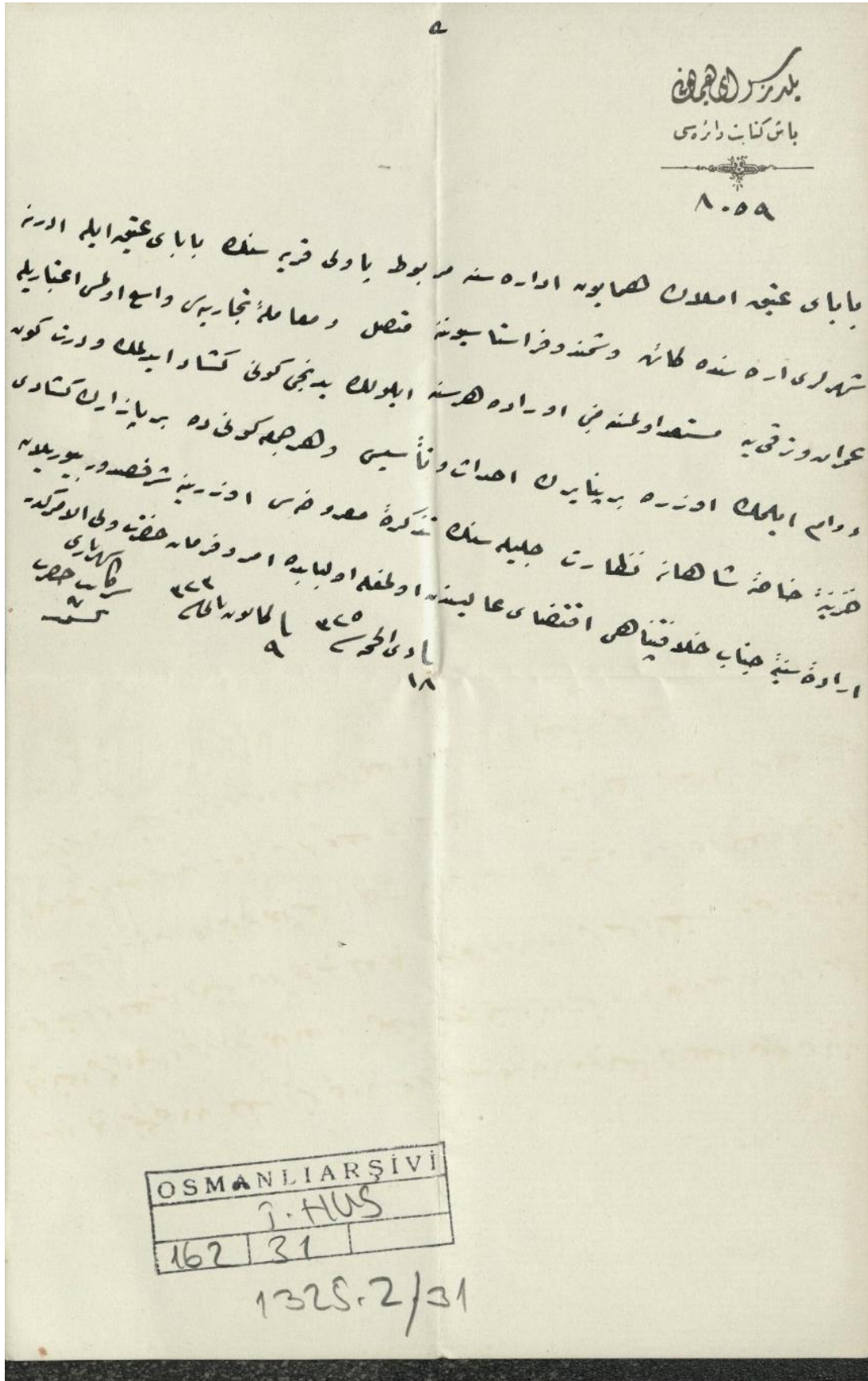
Eskiden Panayırlar Eylül sonuna doğru olurdu ve bu yüzden panayırın son günleri fiks hep yağmur yağardı ve panayır ovası denize dönerdi, akşamları da çok soğuk olurdu artık panayır Eylül'ün sonu yapılmadığı için son yaz yağmurları da yok tabii... Ben gençken panayır da birahane işletiyordum gerçi zarara bile girmiştik. Eskiden çadırlar şimdi ki gibi değildi, biz çadır iskeletlerini sazlardan ve papurlardan yapıyorduk sonra da onları çuvalla kaplıyorduk. Çuvalları birbirine dikerek çadırları branda misali sarıyorduk. Şu an öyle değil çadırlar hazır, esnaf çadırı belediyeden kiralanıyor. Eskiden herkes demiryolunda gezerdi, demiryolunda volta atardık, erkekler ve kızların sosyalleşme yeri orasıydı. Gençlerin hepsi demiryollarında turlardı tabii artık peykaliğin oradan ana girişe kadar demiryoluna çit çekildi o kültür yok oldu. Küçükbaş ve büyükbaş hayvan pazarı da yok en büyük eksiklik bu, hayvan pazarı olan yerler her zaman daha kalabalık oluyordu. Panayır da babam bizim bağdan üzüm toplardı, şu an giriş etkinliklerinin yapıldığı yerde ki girişte tezgâh açıp üzümleri satardık, sadece üzüm değil taze süt ve poğaçaya da satmışlığım var. Eskiden panayırların bir heyecanı olurdu artık o heyecan yok, imkansızlıklar ve zorluklar içindeki şeyler daha lezzetli geliyor. Şu an imkanlar çok olsa da hayat renksizleşti, eski panayırlar rengârenkti. Biz çocukken annem, Panayır da bize Pomak çorbası (Baalıgarıska, acı biber, sirke ve tuz ile yapılan bir Pomak yemeğidir.) yapardı. Şu an panayırdaki Hardaliye de satılıyor, annem de bize yapardı biz de onu panayır da satardık. Hardaliye büyük küpler içinde yapılıyordu zaten bekleme süresi arttıktan sonra şaraba dönüşüyor ona da "kafa patlatan" diyorduk. Daha başka yemek olarak "Kaçamak" vardı mısır unu ve sütün karışımı ile yapardı annem, biz 5 kardeşlik daha annem sofraya koyar koymaz Kaçamak biterdi, yemekten sonra koşarak Panayır'a giderdik (KK-3).

Belediye de çalışmaktayım aynı zaman da Pavli Panayırı'nda otopark görevlisiyim. Eskiden Panayırların tadı vardı, şimdi her şey var ama tat yok. Heyecan ve özlem duygusu vardı, insanlar tıpkı bayram gibi uzaktaki aileleri ile bir araya gelirdi. Demiryollarında volta atar arkadaşlar ile hasbihal ederdik. Panayırın açılış günleri hayvan yarışları, yarışmaları olurdu. En güzel hayvanlar seçilir kazananlara ödül verirlerdi. Arkadaşlar ile langırt turnuvaları yapardık, peykaliğin orası asıl panayır yeri idi, şu anki yerler çukurdu. Panayıra seyyar sinemalar gelirdi, sinema izlerdik. Şu an otoparkın bulunduğu yere eskiden bisikletçiler gelirdi, biz bisiklet sürmeyi orada öğrendik, ipler ile pist yaparlardı biz de o pistte bisiklet sürerdik, iki tur 1.5 kuruştı. Bizim abilerimiz bisiklet ile tur atmak için para yerine tavuk yumurtası verirlerdi, bisiklete öyle biner ve yumurtayı para olarak kullanırlardı. Her şey eskiden güzeldi be (KK-4).

Ben kendimi bildim bileli hep Panayıra gelirim, bir tek Korona zamanı panayır olmadı onun haricinde hep olmuştur. Çerkezmüsellim'den geliyoruz ailecek, Panayır başlamadan daha birkaç hafta önce römorku getirip yerleştiriyoruz, yer kapıyoruz. Römorka önce ince odunlardan iskelet yapıyoruz sonra da üzerini branda ile sarıyoruz, içine de halı koyuyoruz. Bu sene iki römorku birleştirdik daha geniş oldu, içeride koltuk bile var, rahat rahat yatıyoruz. Eski panayırlara kışlık malzemeler tren ile gelirdi hatta daha trende satılıp biterdi. Kışlık yiyecekler, küçükbaş-büyükbaş hayvanlar daha çoktu. İnsanlar ihtiyaçlarını karşılarırlardı ama şimdi her şey eğlenceye döndü (KK-5).

Yapılan bu söyleşilerin ortak yönü eski Pavli Panayırı'nın daha renkli oluşu ve de her zaman panayırın son günlerinde yağan o tozkoparan yağmuru olmuştur. Röportajın yapıldığı 17 Eylül günü saat 14.00 civarı yağmur yağmış ve rüzgâr çıkmıştır. Tabii Eski Pavli Panayırı'nda olduğu kadar sağanak bir yağmur yağışı olmasa da Panayırın eskileri için bu yağmur yağışı, nostaljik bir zaman makinesi işlevi görmüştür. 16.09.2023 akşam vakitleri aşırı voltaj yüklenmesi sonucu peykaliğdeki panayır ovasını aydınlatan trafo patlamış ve en yoğun olduğu cumartesi günü panayır karanlığa esir düşmüştür. Giyim tezgahlarındaki kalabalık, karanlığa aldırış etmeden gezintilerin telefonlarının ışıkları ile devam etmiş ve gelen insanlar da elektriğin yokluğu ile ambiyansal olarak telefonlarının ışıklarını açıp panayır içinde gezmeye devam etmişlerdir. Bu olay panayırların bütünleyici ve sosyalleşici yönlerine bir göz kırptır.

Başbakanlık Osmanlı Arşivin'de Pavli Panayırı'nın açılışı ile ilgili 2. Abdülhamit'in emir belgesi ve de ilk defa düzenlenecek olan panayırın içerisindeki dükkanların masraflarının karşılanmasına dair belgeler mevcut. Belgeler:

İ.HUS.00162.00031.001

Çevirisi: Yıldız Saray Hümayunu Baş Kitabet Dairesi, Baba-yı Atık Emlak-ı Hümayun İdaresine merbut Pavli karyesinin Baba-yı Atık ile Edirne şehirleri arasında kain ve şimendüfer istasyonuna muttasıl ve muamele-i ticariyesi vasi olması itibariyle umran ve terakkiye müsta'idd olmasına mebni orada her sene Eylül'ün 7. günü küşad edilmek ve dört gün devam eylemek üzere bir panayırın ihdas ve tesisi ve her Cuma günü bir pazarın kürşad-ı hazine-i hassa-i şahane nezareti celilesi'nin tezkires-i ma'ruzası üzerine şeref-sudur buyurulan irade-i senniye-i cenab-ı hlafetpenahi iktiza-i alisinden olmağla ol-babda emr-i ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fi 18 Zilhicce (1)325, 9 Kanun-ı sani (1)323 (22 Ocak 1908).²³

²³ Bu belgenin çeviri metni "*Pavli Panayırı*. (t.y.). Erişim tarihi 12 Eylül 2024, gönderen <http://www.pehlivankoy.gov.tr/pavli-panayiri-2019#gallery-3>" alınmıştır. Ayrıca Osmanlıca belge çevirilerine büyük katkısı bulunan Şeyhmus Öyün Beyefendi'ye minnettarım.

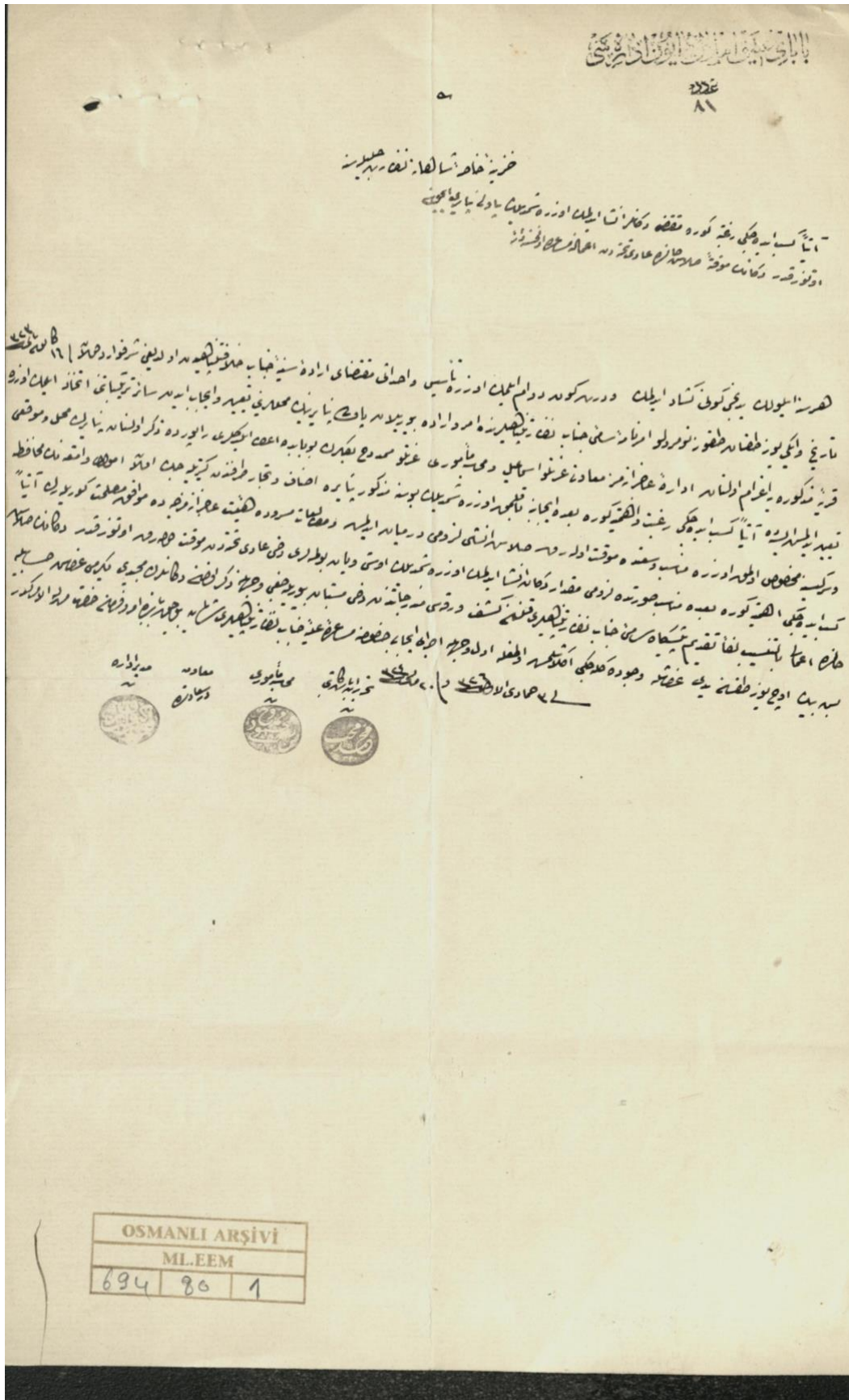
داخله منقولہ				روز و تاریخ	موردی	توضیح
۱۱۱	۱۱۱	۱۱۱	۱۱۱	۱۱۱	۱۱۱	۱۱۱
<p>بامای عسقر املاک کما بود ادا - نه در بول یا اولی قریب سنک بامای عسقر ایله ارنه شهر لر ا - سنده ۱۱۱</p> <p>و سنه و فراسا جو تہ منقل و معاملہ تجاریہ داع اولی اعتبار بد عوام و ترقیہ مستعد لوگنه بنا تہ</p> <p>اوارہ لہ نہ ابولک بد بخج کوفت دایدلک و د - ت کوض دواع ایملک اونه - بنیا رلک اهدات و تاسم</p> <p>و لہ جمع کو فدر بر بازلت دہ خزینہ خاصہ شاهانہ نقد - ت جلید سنک تہ تہ معروف دس اوزرنہ</p> <p>ترقصو - جو بیلدہ اارہ سنہ ضایع خند قتیما لہر افضای عالی بندہ اولد - صد نقد تہ مت الایہ بلیقا</p> <p>اجرا قند لہ ۱۰ ۱۱۱ تا ۱۱۱ تہ تہ ساید دہ - با - جو لست - ۱۱۱</p>						

0073.002

Çevirisi: Baba-yı Atık [Babaeski] emlâk-ı hümâyûn idâresine merbût Pavli karyesinin Baba-yı Atık ile Edirne şehirleri arasında kâin ve şimendüfer istasyonuna muttasıl ve muâmele-i ticârîyesi vâsi' olması i'tibârıyla ümrân ve terakkîye müsta'idd bulunmasına binâen orada her sene Eylül'ün yedinci günü küşâd edilmek ve dört gün devâm eylemek üzere bir panayırın ihdâs ve te'sisi ve her cuma günü de bir pazarın küşâdı Hazine-i Hassa-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesinin tezkire-i ma'rûzası üzerine şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhi iktizâ-yı âlîsinden olarak nezâret-i müşârün-ileyhâya tebligât icrâ kılındığı 1 Kanûn-ı sâni sene [1]323 târîhiyle tezkire-i sâmiyede izbâr buyurulmuşdur.

Çevirisi: Babaeski (Baba-yı Atik) Emlak-ı Hümayunu İdaresi'ne bağlı Pavlı karyesi umran ve terakkiye müsait olduğu için her sene bir panayır ihdas ve tesisine ve her cuma günü bir pazar küşadına müsaade edilmesi. Hüve Babaeski Emlak-ı hümayun idaresine merbut Pavli karyesinin Babaeski ile Edirne şehirleri arasında kain Keşanda ve --- Muttasıl muamelat tecarid ve es'a olması itibariyle ve Türkiye ye mutad olmasına binaen orada her sene Eylül'ün yedinci günü küşad edilmek ve dört gün devam eylemek üzere üzere bir panayırın ehadiyeti bir pazarın küşadı tezkiresi üzerine şeref sadır buyurulan cenabı hilafet penahi iktizayı aliyyeden bulunduğu Mabeyni hümayun mülükane baş kitabet celilesine ba'tezkire-i husus-ı enba ve leffen eyleye tebligat icra edilmiş olmağla ifa muktezasına müceb buyrulmuş terkim kılındı efendim.

Ayriyeten aşağıdaki belgeler de Pavli Panayırın da ilk defa açılacak olan dükkanların masraflarının devlet tarafından karşılanması ve açılacak dükkanlar ile ilgili arşiv malumatları bulunmaktadır.

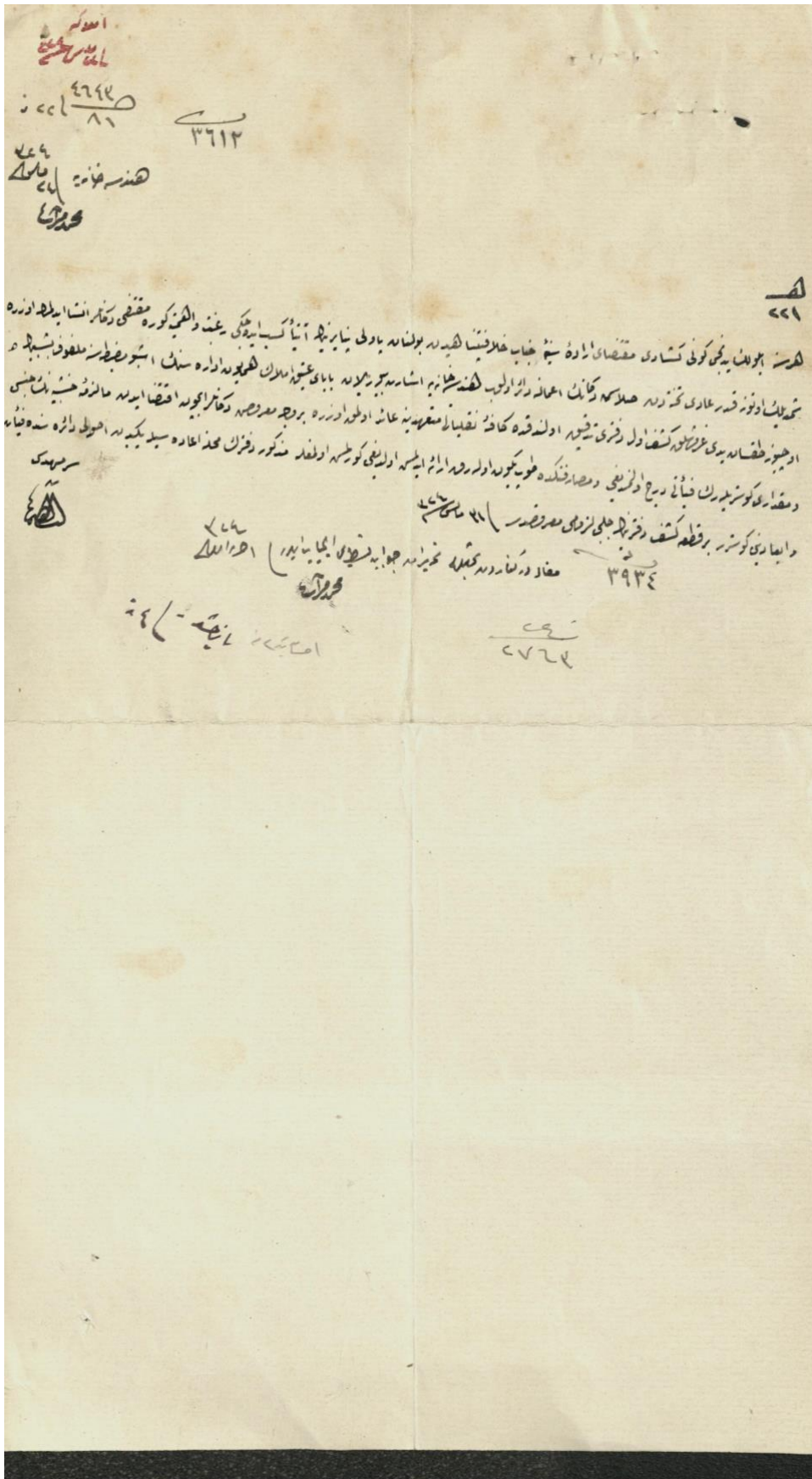

ML.EEM.00694.00080.001

Çevirisi: Aded 81 Hazîne-i hâssa-i şâhâne nezâret-i celîlesine âtiyen kesb edeceği rağbete göre muktezî dükkânlar inşâ edilmek üzere şimdilik Pavlı panayırı için otuz kadar dükkânın muvakkaten sılaş hâlinde ‘âdî tahtadan i‘mâline müsâ‘ade olunmasına dâ’ir

Her sene Eylöl’ün yedinci günü küşâd edilmek ve dört gün devâm eylemek üzere te’sîs ve ihdâsı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden olduğu şeref-vârid olan fî 16 kânûn-ı sâni sene 323 târîh ve iki yüz doksan dokuz numaralı emirnâme-i sâmi-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerinde emr u irâde buyurulan Pavlı panayırının mahallerini ta’yîn ve icâb eden sâ’ir tertibâtını ittihâz eylemek üzere karye-i mezkûreye iğrâm olunan idâre-i ‘âcizânemiz mu’âvini ‘izzetlü İsmâil ve muhâsebe me’mûru ‘izzetlü Mehmdûh Beylerin bu bâbda i‘tâ eyledikleri raporda zikir olunan panayırın mahal ve mevkî’i ta’yîn edilmiş ise de âtiyen kesb edeceği rağbet ve ehemmiyete göre ba‘dehu icâbına bakılmak üzere şimdilik bu sene mezkûr panayıra esnâf ve tüccâr tarafından getirilecek olan emvâl ve emti‘anın muhâfaza ve sergisine mahsûs olmak üzere münâsib vüs‘atde muvakkat olarak sılaş inşâsı lüzûmu dermeyân edilmiş ve mütâla‘ât-i mesrûdda hey’et-i ‘âcizânemizce de muvâffık-ı maslahat görülerek âtiyen kesb edeceği ehemmiyete göre ba‘dehu münâsib sûretde lüzûmu mikdâr dükkân inşâ edilmek üzere şimdilik Uş? ve yan? Bulmaları dahî ‘âdî tahtadan muvakkat olarak otuz kadar dükkânın sılaş hâlinde i‘mâli bi’t-tensîb leffen takdîm-i pişgâh-ı sâmi-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri kılınan keşif varakası münderecâtından dahî müstebân buyurulacağı vecihle zikir olunan dükkânların mecdi yirmi guruş hesâbıyla beş bin üç yüz doksan yedi guruşla vücûda geleceği anlaşılmiş olmakla ol vecihle icrâ-yı husûsuna müsâ‘ade-i ‘aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr u fermân hazret-i menlehü’l-emirindir.

Fî 3 Cemâziyye’l-evvel sene 324 ve fî 20 Mayıs sene 324 tahrîrât baş kâtibi—muhâsebe me’mûru--mu’âvin der-sa‘âdet—müdüri idâre

ML.EEM.00694.00080.001

Çevirisi: Emlâka, Fî 22 Mayıs sene 324, Numara 3612, Numara 4643/81=22, Hendesehaneye fî 24 Mayıs sene 324,

Her sene Eylül'ün yedinci günü küşâdı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîden bulunan Pavlı panayırının âtiyen kesb edeceği rağbet ve ehemmiyete göre muktezî dükkânlar inşâ edilmek üzere şimdilik otuz kadar 'âdî tahtadan silâş dükkânın i'mâline dâ'ir olup hendesehâneye işâret buyurulan Baba-yı Atîk emlâk-ı hümâyûn idâresinin iş bu mazbatasına melfûf beş bin üç yüz doksan yedi guruşluk keşf-i evvel defteri tedkîk olundukda kâffe-i nakliyâtı müte'ahidine 'â'id olmak üzere bervec-i ma'rûz dükkânlar için iktizâ eden mâlzeme-i haşyenin cinsi ve mikdârı gösterilerek fiyatı derc olunmadığı ve masârifinde topyekûn olarak irâ'e edilmiş olduğu görülmüş olmağla mezkûr defterin mahalline i'âdesiyle yeniden ahval-i dâ'iresinde fiyat ve ib'âdını gösterir bir kıt'a keşif defterinin celbi lüzûmu ma'rûzdur.

Mefâd-ı derkenârdan bahisle tahrîrât-ı cevabiye tastîri îcâb eder fî 1 Haziran sene

Çevirisi: Hüve Fi 25 cemazil evvel 325 ve fi 11 Haziran 324 Tahrirat şöhreti Müdürü idere bende Muhasebe memuru Babayı temlik alayı hümayun idaresi Hazine-i Hassa-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesine

Pavli Panayırı için inşâ olunacak dükkânların masârıf ve malzeme-i inşâiyelerini mübeyyin keşf defterinin takdîm kılındığına dâir.

4 Haziran 324 tarihli ve yüz dört numaralı emri name-i panayırında emr. Buyurulduğu vecihle Pavli Panayırı için hulase halinde inşasına lüzum görülen otuz dükkânın masarîf ve malzeme-i inşâiyelerini mübeyyin yeniden tanzim olunan keşf defteri leffen takdim pişgah sami'i nezaretpenahileri kılınmış olmakla olbabda emri ferman hazreti men lehul emridir.

۴۷۵

یادگار باره ایچمه صوره حالده آتانه لروم لویون و نور عدد کلان تنظیم ایلمه کف زترین تقدیم قندیفه زره کده سانه به من رب بویونه
 بامای غنچ اعلون همجه زره سن ۱۱۱۱...
 آتانه خنوره فی مجید به بدیه غنچه نسبت اوچون خطا به بدی غنچه وجوده کله کله اکلن کله و حساب سرودن لری بوشنهر
 و اقله قویسجه شای به تقدیم قندیفه مودعه - ۱۱۱۱

۴۴۱
۴۵۰۱

هدیه خانه ۱۱۱۱
۴۴۱
۴۵۰۱

۴۳۲

بارک یازکه ایچمه صوره حالده اولره برته آتانه زینم کوریتو او نور عدد کلان تنظیم ایلمه ایچمه اعلون همجه اولره سنک آتانه
 خورنید کندنیمه کف دوزک هابک سروده عارک لعلیه و آتانه جمعه دن مجید به بدیه سبدک اولویزه طغه بد غنچه
 وجوده کده کف اکلنیه و از خطا نه باله کله رکنان بالطالع کلور یازک بدنه ابعه دفع جهمه تاسیس
 و تاد ایچمه کله در کاندک ری صوره حالده اولره مدته آتانه خطا کوره ایلوم و طاهر کله کله و تاد ایچمه
 و روزه کوره ایلومه نسبتاً آتانه لروم اوزره سوبله اوچون به برزه غنچه قدر مضارک اجنایه و دکاندک کله کله
 قندیفه برجه کف و نور آتانه سانه جوبانه علی نیک و قدر مضارک اعیسی نیک و کله

۴۴۱
۴۵۰۱

۴۳۲

خطم اضمحلات ایلسه اولر نهنه اولر نهنه خطا تقا ایله ۱۱۱۱
 اعلون همجه زره سن ۱۱۱۱

ML.EEM.00694.00080.005

Çevirisi: Emlâk fî 14 Haziran 324, 4598/111/14 Z, Numara: 4508, Hendesehâne fî 15 Haziran 324, Mehmed Merasim, Nu—275.

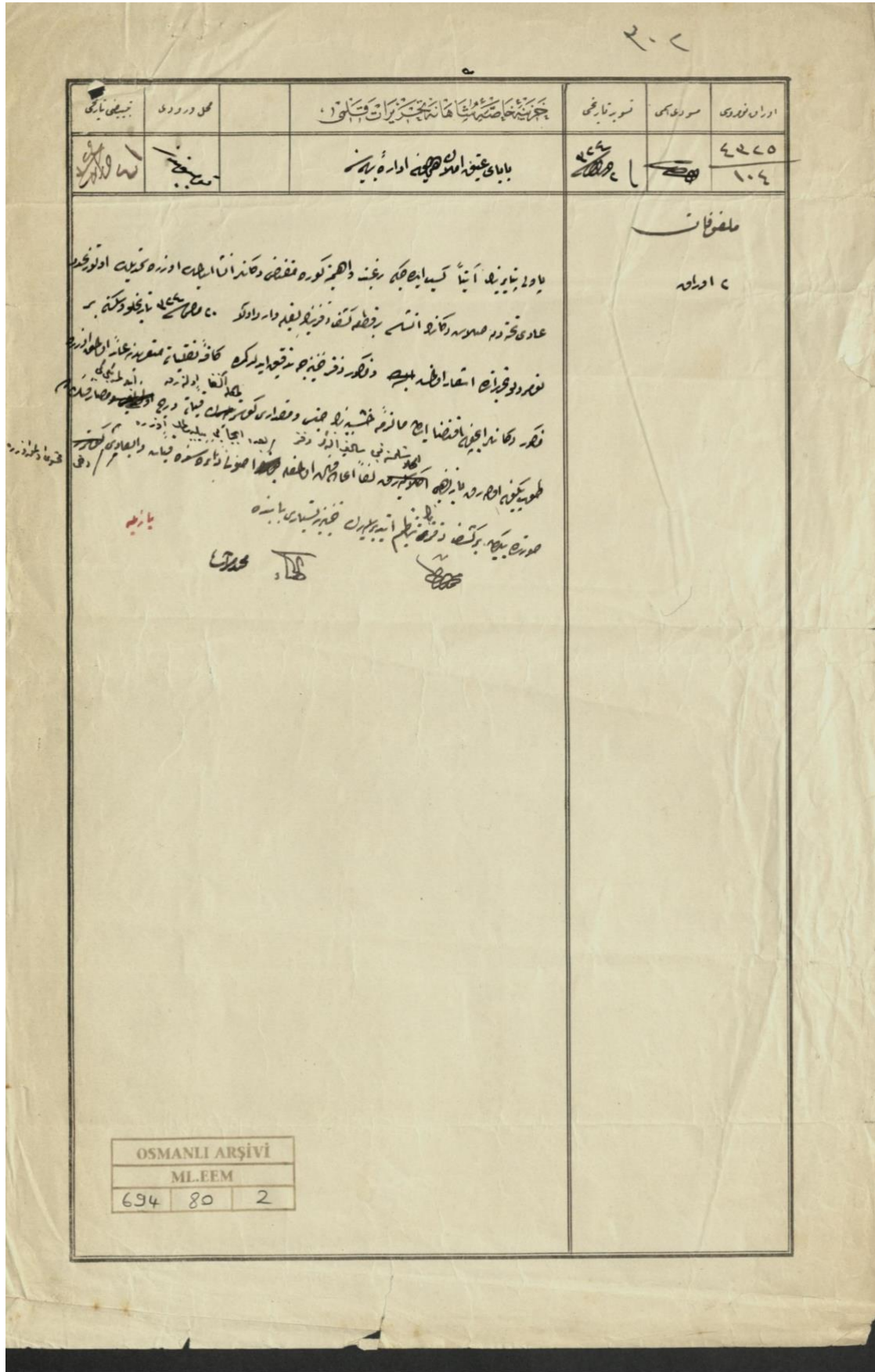
Pavlı panayırı için Sılaş hâlinde inşâasına lüzûm görülen otuz aded dükkânın tanzîm olunan keşif defterinin takdîm kılındığına dâ'ir hendesehâneye işâret buyurulan Baba-yı Atîk emlâk-ı hümâyûn idâresinin fî 11 Haziran 324 târîhlü tahrîrâtına melfûf keşf-i evvel defteri tedkîk olundukda kâffe-i nakliyâtı müteahhidine 'â'id olmak üzere inşaat-ı mezkûrenin mecdiye yirmi guruşdan beş bin üç yüz doksan yedi guruşla vücûda geleceği anlaşılmış ve hesâbı sehivden 'ârî bulunmuş olmağla komisyon-ı 'âlîye takdîm kılındığı ma'rûzdur fî 17 Haziran sene 324 Ser mühendis (İmza) Numara:4636

Pavlı panayırı için Sılaş hâlinde olarak muvakkaten inşasına lüzûm görülen otuz aded dükkânın bi't-tanzîm Baba-yı Atîk emlâk-ı hümâyûn idâresinin iş bu tahrîrâtıyla gönderilen keşif defteri hesabının sehivden 'ârî olduğuna ve inşaat-ı mebhûsenin mecdîdi yirmiden beş bin üç yüz doksan yedi guruşla vücûda geleceğinin anlaşıldığına dâ'ir hendesehânenin bâlâyâ muharrer derkenârı bi'l-mütâla'a mezkûr panayırın bu sene ilk def'a olarak te'sîs ve küşâd edileceğine ve dükkânların dahî sılaş hâlinde olarak muvakkaten inşâ olunacağına göre ileride mazhar olacağı ve te'mîn edeceği vâridâta göre ileride tevsî'ân inşâatta bulunulmak üzere şimdilik üç bin beş yüz guruş kadar masârif ihtarıyla ve dükkânların yirmi adede kasrıyla ber müceb-i keşf u te'ahhüd inşası sibâkında cevâbnâme-i 'âlî tastîri ve kaleme ma'lûmât i'tâsı tezkir kılındı fî 6 Temmuz sene 324

Mukâbele olunmuştur bahisle: 2/501—baş kâtib-i sâni (imza)-

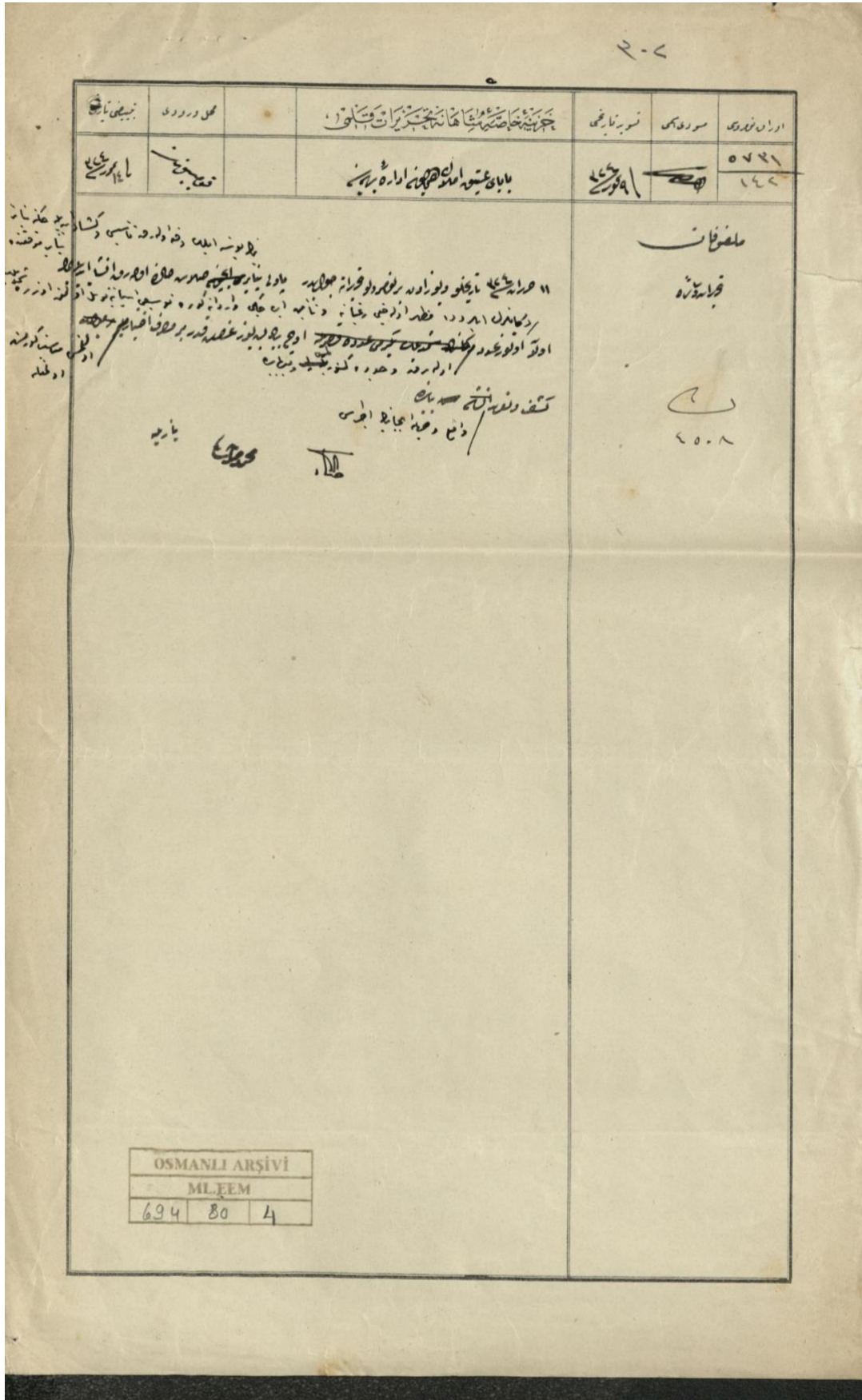
Cevâbnâme-i 'âlî tastîriyle—re'is Mehmed Merâsim—23/3705

Kalemiye ahz-ı ma'lûmât edilmiş olduğundan evrâk kaleminde hıfzı iktizâ eder fî 30 Temmuz sene 324 emlâk-ı hümâyûn kalemi müdürü İhsân Beye 9 Temmuz yazılmıştır 14 minhü—Rumeli kazasına.

OSMANLI ARŞİVİ		
ML.EEM		
694	80	2

ML.EEM.00694.00080.002

ML.EEM.00694.00080.004

SONUÇ

Panayırlar dinsel, kültürel fonksiyonları birlikte barındıran gelenek-göreneklerin buluşma ve kesişim noktasıdır. Panayırlar İlkçağın başlarından itibaren var olmuş ve İsa'nın doğumundan 427 yıl önce Chaupagne ve Brie adı verilen panayırların kurulduğu tespit edilmiştir. 1851 yılında Londra'da Hyde Park'ta düzenlenen "Büyük Sergi" dünya fuarlarının temelini atmıştır. İngiltere Kraliçesi Victoria'nın kocası Prens Albert öncülüğünde yapılan bu etkinlik Britanya İmparatorluğu'nun Sanayi Devrimi'ndeki sıçrayışını sergileme amacını taşımaktaydı. Yaklaşık 6 milyonu geçkin ziyaretçisi olan bu serginin odak noktasını "Kristal Saray" adı verilen cam ve demir yapı oluşturmaktaydı. ABD'nin kuruluşunun 100. yılına özel 1876'da Philadelphia fuarı düzenlendi, telefon ve buhar makinesi gibi teknolojik aletler tanıtıldı ve 10 milyon ziyaretçi fuarı gezdi. Fransız Devrimi'nin 100. yılını anma vesilesi ile Paris'te 1889 yılında Evrensel Sergi isimli organizasyon düzenlenmiş ve Gustave Eiffel, Fransa'nın ikonlarından biri haline gelen Eyfel Kulesi'ni tanıtmıştır. 1893 yılında Chicago'da düzenlenen Kolomb Sergisi, şehri "Beyaz Şehir" olarak yeniden tanımlamış ve 160.000 ampulle sokaklar aydınlatılmıştır. Paris'te 1900 yılında düzenlenen Dünya Fuarı'nda ise toplu taşımanın önemi vurgulanarak, ilk metro hattı açıldı. Bunun yanı sıra Amerikan Zenciler Sergisi gibi dikkat çekici sergilere de ev sahipliği yapmaktaydı. 1915 yılında San Francisco'da düzenlenen Panama-Pasifik Uluslararası Fuarı ile Panama Kanalı'nın tamamlanması kutlandı ve bu etkinlik 600 dönümlük bir alanda gerçekleşerek 18 milyon ziyaretçiye ev sahipliği yaptı.

Türkiye Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren panayır, fuar vb. etkinliklerin kurulması devlet politikası olarak benimsenmiştir. Bunun altında yatan yegâne nedende ekonomik toplumsal beraberlik ve yerli malıdır. Panayırların doğuşu aşamasındaki temel faktörler bölgelerdeki ürünleri takas etmek, yemek ihtiyaçlarını karşılamak, gelir elde etmek hülâsa hayati idame noktası olarak öne çıkmaktadır. Takas yönü ile ürün veya hizmet almak o kadar da eski tarihlere dayanmaz. KK-4 ile yapılan röportajda takasa başvurulduğu ve para yerine takası seçtiklerini ifade etmiştir: *bizim abilerimiz bisiklet ile tur atmak için para yerine tavuk yumurtası verirler, bisiklete öyle biner ve yumurtayı para olarak kullanırlardı, biz de öyle yapardık.*

Pavli Panayırı, 114 yıldır devam eden ve köklü bir kültürel mirası temsil eden Trakya'nın tek panayırı konumunda ve hem bölge halkı hem de daha geniş bir kitle için önemli bir sosyo-kültürel alan da sunmaktadır. Panayır, sadece ticaretin ve eğlencenin bir araya geldiği bir organizasyon değil, aynı zamanda geleneklerin yaşatıldığı, kültürel değerlerin korunduğu ve nesiller arası aktarımın sağlandığı bir toplumsal buluşma noktasıdır. Bu bağlamda, panayırın işlevleri ve anlamı, sadece geçmişteki bir kültürel miras olarak değil, aynı zamanda günümüz toplumuna yönelik bir sosyal bütünleşme aracı olarak da değerlidir. Günümüzde artan teknoloji ile beraber gelişen anti-sosyallik ve kültürel arası etkileşim panayırları daha da önemli kılmaktadır. Nitekim 2023'te Pavli Panayırı'nda yaşanan aşırı voltaj yüklemesi sonucu meydana gelen elektrik kesintisi ve ışıkların

olmaması, panayırın işlevsiz hale geleceği endişelerini boşa çıkarmıştır. Elektriğin yokluğunu önemsemeyen katılımcılar, kendi imkanlarıyla getirdikleri el fenerleriyle panayırı gezmeye devam etmiş, bu durum da panayırın toplumsal dayanışma ve birlik ruhunun ne kadar güçlü olduğunu bir kez daha göstermiş ve panayırın işlevsel kimliği katılımcılar ile uyumlu bir ritim yakalamıştır. Panayırın özellikle ikinci günü gözlemlenen yoğun kalabalık, panayır sokakları arasında yürümeyi neredeyse imkânsız hale getirmektedir.

Panayırlarda eğlencenin temelini lunaparklar oluşturmakta ki bu durum Pavli Panayırı'nda da gözlenmektedir. Nitekim 2013 yılında hazırlanan rapora göre de panayır alanında 80 adet lunapark tezgâhı bulunmaktadır, lunapark işletmecileri eğlence aletlerini kurmak için ise 10-15 gün önceden panayır alanına gelip hazırlıklarını tamamlamaktadırlar. Özellikle kışlık hazırlıklar için Ergene Nehri'ne yakın olan sokakta ürünler toplu bir şekilde satılmakta ve çeşitli ürün yelpazesi bulunmaktadır. Akarca Köprüsü'nün diğer tarafında kalan arazide ise genellikle kümelenmiş bir biçimde bit pazarları (2. el) bulunmakta hatta at ve tay satışları da yapılmaktadır. Genel olarak buranın ve de eğlence aletlerinin işletmeleri çingene ve romanlardadır. Halka atarak sigara yakalama, kaleye gol atma, bul karayı al parayı, havalı tüfekle nişangah vurma, topla labutları devirme gibi çeşitli oyunlara ev sahipliği yapmaktadır. Osmanlı Arşiv belgelerinde kuruluş izni 1908 yılı olarak yer alsa da ilk panayır 1910 yılında kurulmuş ve her sene aksamadan devam etmiştir. İstisna olarak sadece 2 kere panayır kurulmamıştır bunlardan ilki 2. Dünya Savaşı'nın başladığı 1939 yılı, ikincisi ise 2020 Coronavirus (covid-19) tedbirleri amacıyla.

Pomakların gelenek göreneklerini de yansıtan Pavli Panayırı, bir nevi yaşayan canlı kültür örneğini teşkil eder. Civar Pomak köylerinden de yoğun ilgi gören panayırı canlı tutan Pomaklar'dır. Nitekim her sene panayıra 1 ay öncesinden gelip geçici konaklama yerleri olan römorkları yerleştirirler. Pavli Panayırı civar köylerde yaşayanlar için bir nevi "yaz tatili" görevi görmektedir, o gün eğitim-öğretim başladıysa dahi çocukların çoğu okula gitmez ve panayırın/bayramın tadını çıkarırlar, 1998 yılında Çerkezmüsellim'e atanan Birsen Kunter'in başından geçen anıda bunu doğrular niteliktedir. Özellikle Türkiye ve de Bulgaristan'da yaşayan Pomaklar, Türkiye'deki Pomak Kültür Dernekleri Pehlivanköy Panayırı'na büyük ilgi göstermektedir (Çalışkan, 2016: 73).

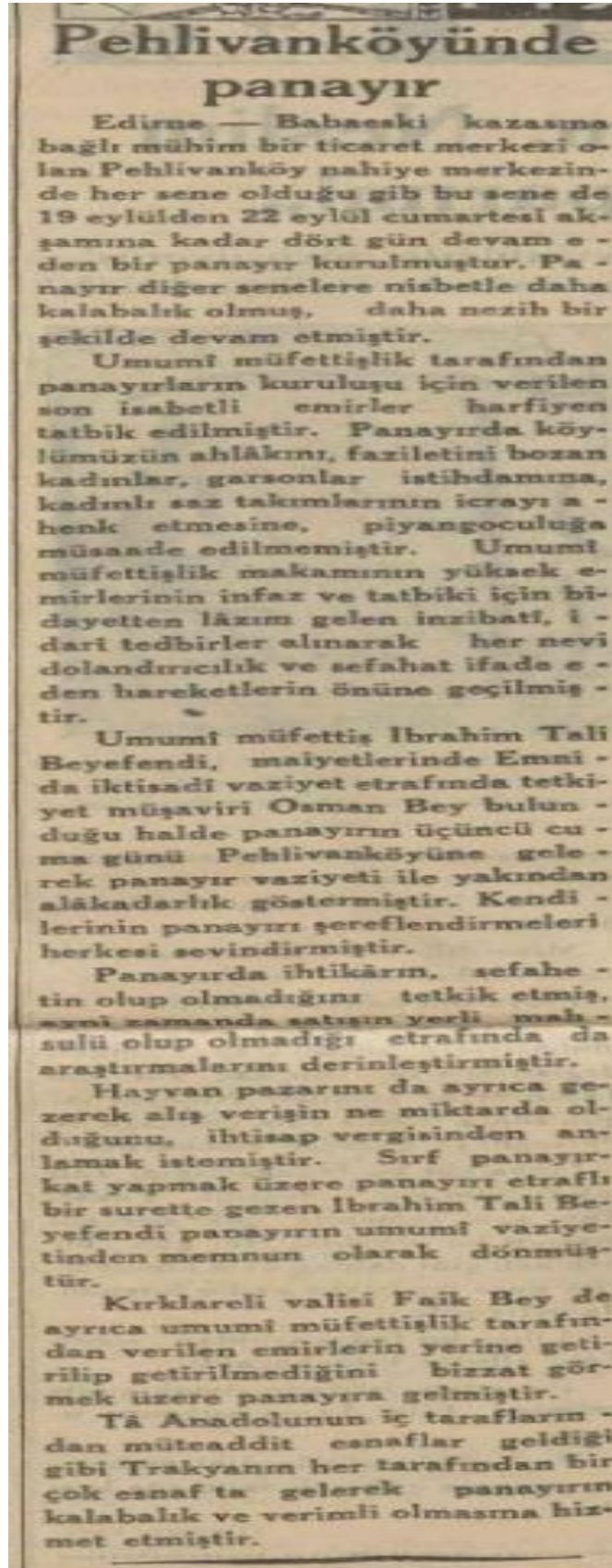
Kırkkilise isminin Kırklareli olarak değiştirilme hususu "kilise" geçiyor olduğu için halk tarafından hoşnutsuz karşılanmış ve kilise tabirinin kaldırılması yolunda Dahiliye Vekaleti (İçişleri Bakanlığı)'ne müracaat edilmiştir. Dönemin Bolu milletvekili olan Dr. Fuat Bey'de durumun takipçisi olmuştur (Akın, 1997: 10). Lakin konu meclise girmemiştir nitekim bu husus TBMM Zabıt Ceride'lerinde 2. Dönem, 3. Yasama Yılı, Cilt 10, 16. Birleşim'de ilk defa geçmektedir. Buna vesile olan kişi de Zonguldak Milletvekili Tunalı Hilmi Bey'in Kırkkilise isminin değiştirilme hususu ile ilgili söylemidir. *Efendim, ikinci maddede Kırkkilise Kazası deniliyor. Senelerden beri bu gibi isimlerin değiştirilmesine taraftar olan bir Hükümete karşı acaba Dahiliye Encümeni Mazbata*

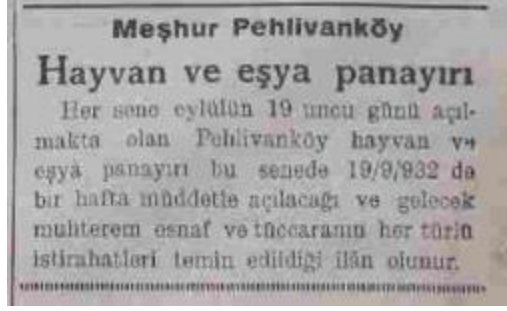
Muharriri ne diyor? (TBMM, 1924: 462), bu söylem doğrultusunda isim değiştirilme konusu gündeme gelmiş ve dönemin Kırkkilise Milletvekili Dr. Fuat Bey tarafından Kırklareli ismi meclise sunulmuştur.

EKLER

Gazete Küpürü 1: 24 Eylül 1936 Tarihli Son Posta Gazetesi, Sayfa 5.

Gazete Küpürü 3: Akşam Gazetesi, 6 Eylül 1932, sayfa 12.

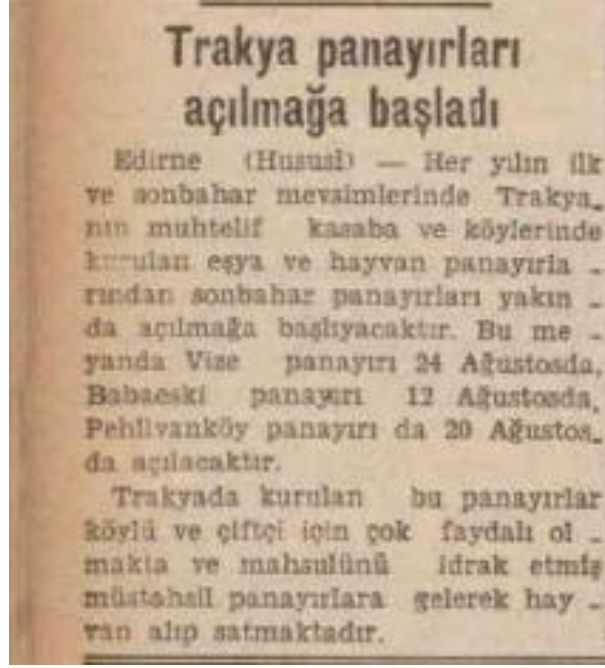
Gazete Küpürü 4: Cumhuriyet Gazetesi, 30 Nisan 1949, sayfa 6.

Gazete Küpürü 5: Milliyet Gazetesi, 6 Eylül 1932, sayfa 8.

Gazete Küpürü 6: 28 Eylül 1942 Tarihli Tan Gazetesi Sayfa 3.

Gazete Küpürü 7: 17 Ağustos 1940 Tarihli Son Posta Gazetesi Sayfa 6.

Gazete Küpürü 8: 23 Eylül 1937 Tarihli Son Posta Gazetesi Sayfa 5.

Köylülerimize bir örnek..

Babaeski (Milli gazete) — Evvelki gün, ötedenberi faaliyeti ve umranı söylenen Kırıkmuş köyüne gittim. Kırıkmuş köyü Lüleburgazla Babaeski kazaları arasında üzerinde ve Lüleburgaz tarafı 200 hanelik büyükçe bir köydür. Bu köy halkı Pomaktır. Fakat senelerdenberi hiç bir teşvik ve tahrikle hacet kalmadan aralarında yaptıkları bir aht üzerine hemen hemen yirmi beş senedir Bulgarca konuşmayı terketmişlerdir. Bugün bu ahtın neticesi olarak 20 — 25 yaşındaki kadın erkek gençlerin hiç biri Bulgarca bilmiyorlar.

Köylü geçen sene sırf kendi çalışmaları ve kendi malzemeleri ile Maarif Vekâletinin nümunesine uygun beş sınıflı kâğız bir mektep yapmışlardır. Mektebin ustası, gene kendilerinden Ahmet ustadır.

Mektebe bu sene 189 muhtelit talebe kaydedilmiş ve mektebin müdürlüğü İsmet H. namında bir genç muallimle Sabri ve Salim isminde İstanbul muallim mektebinin bu sene mezunlarından iki müslim beyin idaresine verilmiş ve bu üç genç elinde Kırıkköy çocukları çok istifade edeceklerdir.

Köyde nazarı dikkatimi celbeden bir şey oldu: Bugün bir çok vilâyet merkezleri ile kazalarda bile olmadı halde bu köyün bütün kenar ve orta sokak ve caddeleri kurma taşla çöpe olarak tanzim edilmiştir. Kasabalarda evimize gidinceye kadar çamur içinde kalırken bu köyde oturanlar köyünde çamur görmüyorlar demektir.

Köyün muhtarı Mustafa Efendi ve arkadaşları Kara Hasan ağa ve Halil İbrahim Efendiler köyün ihtiyacı için çok çalışmaktadırlar.

Bu sene için suya çok muhtaç olan köylere arteziyen usulüyle su getirmeği karara alıp müteahhidine tevdi etmişlerdir.

Esasen şirin olan Kırıkköy ehil ellerde bir kat daha güzelleşmiştir. Bu köy, umranı dolayısıyla Trakya köylere nümune olabilmekle beraber Trakya ve bilhassa Babaeski, Burgaz, Hayrabolu kazaları köylerinde çok bulunan ve ahali Pomaklardan ibaret olan Mandıra, Pehlivan köy, Çerkes müslük gibi köylere de Kırıkköyünü ana Türk lisanına olan sevgi itibarıyla nümune olarak gösterebiliriz.

Resim 1: Fotoğraf Masis Üşenmez / www.fotografciningalaksirehberi.com.

Resim 2: Fotoğraf Özcan Çeltikli / www.fotokritik.com.

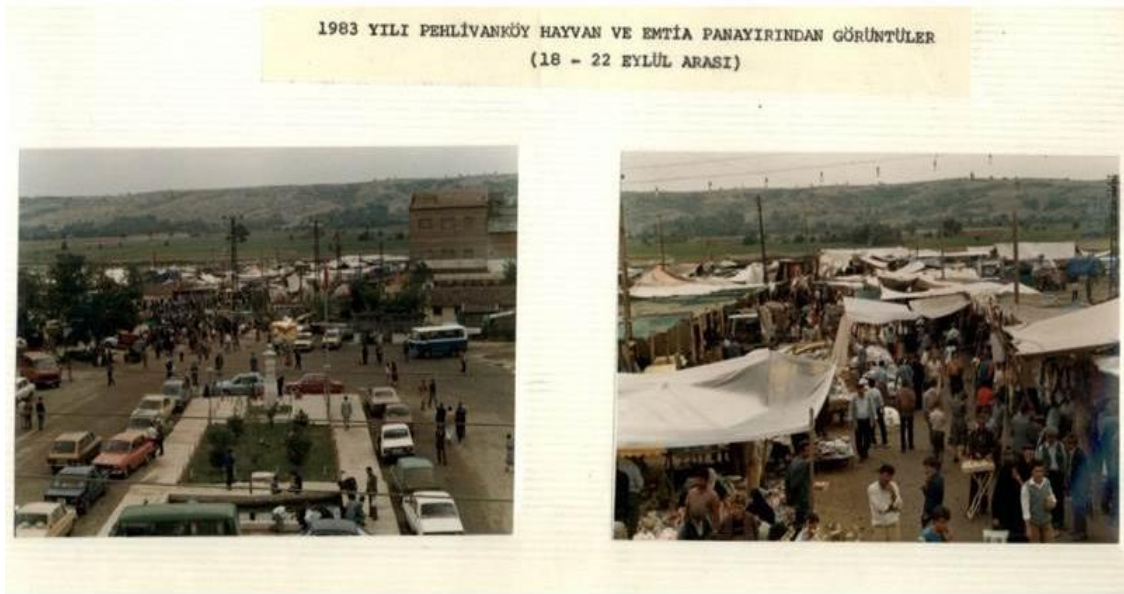
Resim 3: Fotoğraf Tuncay Coşkun / Flickr.

Resim 4: (Habertürk, 2021).

Resim 5: (Köylere iç göç yaşıtan panayır, t.y. <https://www.ntv.com.tr>).

Resim 6: (Pavli Panayırı, t.y.).

Resim 7: Fotoğraf Umut Çetinbaş, 9 Eylül 2022.

Resim 8: Fotoğraf Umut Çetinbaş, 8 Eylül 2022.

Resim 9: Fotoğraf Umut Çetinbaş, 10 Eylül 2022.

Resim 10: Fotoğraf Umut Çetinbaş, 9 Eylül 2021.

Resim 11: 12 Eylül 2021.

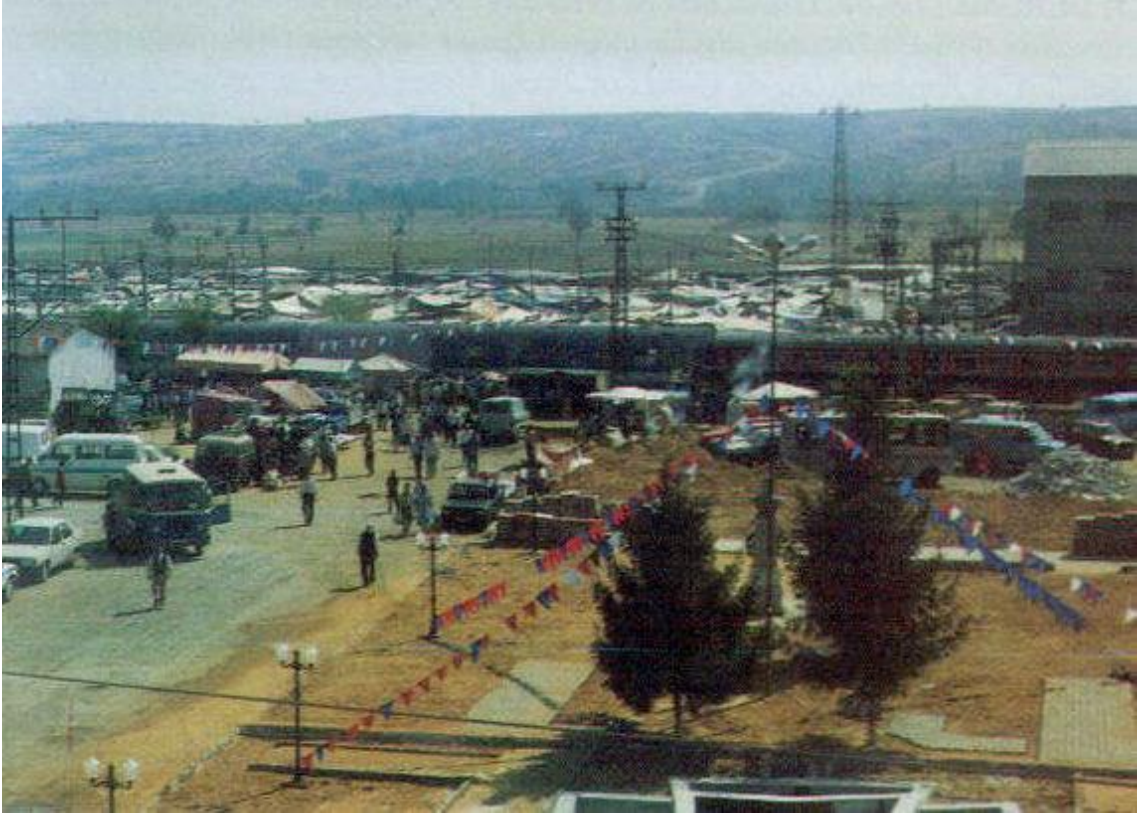
Resim 12: Pavli Panayırı'nın gece üstten görünümü.

Resim 13: (Pavli Panayırı; Bir Asırlık Gelenek – Trakya Gezi, 2009).

Resim 14: Römork evler(KaFa DeNgi BLOG, t.y.).

Resim 15: Pehlivan köy meydanı (pavligazetesi - Pavli panayırı, t.y.).

Resim 16: 2023 Yılına ait Pavli Panayırı (www.ntv.com.tr).

Resim 17: 2023 Yılına ait Pavli Panayırı'nın gece görünümü (www.aa.com.tr).

Resim 18: 2023 yılına ait Pavli Panayırı'nın lunapark bölümü (www.ntv.com.tr).

KAYNAKLAR

- Aydın, S. (2018). Pomakların Türkiye'ye İskânı ve Pehlivan köy Pomakları. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 267-283.
- Akın, V. (1997). Kırklareli Adının Tarihçesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(2).
- Açıkel, M. (2019). Kırklareli Pehlivan köy Panayırının İşlevsel Çözümlemesi (31003 [578018]) (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=0jzD3SEnqI6CoMU4QRnCHg&no=n4Kg9HkCNioEEIpfJIVyxg>
- Anonim. (t.y.). Sergi ve Panayırlar | PDF. Scribd. Geliş tarihi 17 Ağustos 2024, gönderen <https://www.scribd.com/document/656601784/Sergi-Ve-Panay%C4%B1rlar>
- Albaşoğlu, D. (2009, Eylül 19). Pavli Panayırı; Bir Asırlık Gelenek.
<https://www.trakyaagezi.com/pavli-panayiri-bir-asirlik-gelenek/>
- Akşam 6 Eylül 1932 sayfa 12 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024, gönderen <https://www.gastearsiivi.com/gazete/aksam/1932-09-06/12>
- Aydınlık. (2022, Ağustos 8). Trakya'nın "Pavli Panayırı" 112. Kez kurulacak. *Aydınlık*.
<https://www.aydinlik.com.tr/haber/trakyanin-pavli-panayiri-112-kez-kurulacak-trakya-haberleri-panayir-kultur-sanat-etkinlik-festival-pavli-panayiri-ne-zaman-basliyor-331689>
- BBC News. (2006, July 31). Bulgarian town celebrates 100 years of independence. *BBC News*. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/5251266.stm>
- Blumi, I. (2019). "Reinstating the Ottomans: Alternative Balkan Modernities, 1800–1912". Springer.
- Batı Trakya Tarih Kütüphanesi—Pomaklar Oz ve Oz Turktur. (t.y.). Geliş tarihi 02 Eylül 2023, gönderen <https://genibatitrakyaturkleri.tr.gg/Pomaklar-Oz-ve-Oz-Turktur.htm>

- Balkır, C., & İnce, M. (Eds.). (2004). "Türk Kültür Tarihine Giriş". Yeditepe Yayınları.
- Bilge, B. (2012). "Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde Pomak Türkleri ve Osmanlı İdaresi." *Bilig*, (60), 35-70.
- Brown, A. (2019). Religious festivals and economic exchange in ancient civilizations. *Journal of Economic History*, 37(1), 45-60.
- Baykar, T. (1997). *Türk Kültür Araştırmaları*, Akademi Kitabevi Yayınları, İzmir.
- Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü (1937). "1935 Genel Nüfus Sayımı: Köyler Nüfusu", 6 Eylül 2023 tarihinde kaynağından arşivlendi.
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Balkan Wars". *Encyclopedia Britannica*, 1 Aug. 2024, <https://www.britannica.com/topic/Balkan-Wars>. Accessed 19 August 2024.
- Cumhuriyet 30 Nisan 1949 sayfa 6 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024, gönderen <https://www.gastearsivi.com/gazete/cumhuriyet/1949-04-30/6>
- Cartwright, M. (2019, Ocak 08). Orta Çağ Avrupa'sında Ticaret [Trade in Medieval Europe]. (B. Yıldız, Çevirmen). *World History Encyclopedia*. <https://www.worldhistory.org/trans/tr/2-1301/orta-cag-avrupasinda-ticaret/>
- Çalışkan, V. (2019). Modern Fuarlar ve Festivaller Arasında Giderek Kaybolan Organizasyonlar: Geleneksel İlçe ve Köy Panayıruları. *Milli Folklor Dergisi*, 16(121), 65- 80.
- Çalışkan, V. Özey, E., Bay, A. (2017). Geleneksel İlçe Panayırılarının Eğlence Sektöründe Etnik Bir Grup: Romanlar. *Turkish Studies*, 12(3),119-134.
- Çalışkan V. (2016). *Geçmişten Geleceğe Kültürel Bir Miras Pehlivanköy Panayırını*, Pozitif Matbaa.
- Çalışkan, M. (2015). "Balkanlarda Bir Etnik Grup Olarak Pomaklar: Türk-Komşu İlişkileri". *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 12(48), 71-85.

Çelebi, K. (1648). Takvîmü't-Tevârîh.

Duygu, S. (2021). Kırklareli Pehlivan köyü ilçesi ve köyleri ağız incelemesi [Yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].

Duygu, S. (2021). Kırklareli Pehlivan köyü ilçesi ve köyleri ağız incelemesi [Yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].

Doğruöz, V. T., Dökmeci, V., & Çiftçi, A. (2020). 1880 tarihli Kırkkilise sancağı'nın tarihi ve coğrafi açıdan tasviri (Perigrafî İstoriogeografiki tis Eparhias ton Saranta Ekklesion) adlı eser tercümesinin Kırklareli tarihi açısından yorumlanması. *Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi (ABAD) / Journal of Anatolia and Balkan Studies (JABS)*, 3(6), 71-105. <https://doi.org/10.32953/abad.794982>

Doğruöz, V. T. (2005). Millî Mücadelede Kırklareli, Yayınlanmış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Danişmend, İ. H. (2011). Osmanlı tarihi kronolojisi. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

Dow, D. (2024, March 27). What are world's fairs (and what happened to them). MagellanTV. <https://www.magellantv.com/articles/what-are-worlds-fairs-and-what-happened-to-them>

Devlet Arşivleri Başkanlığı. (t.y.). Geliş tarihi 07 Eylül 2023, gönderen <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/eSatis/SatinAlinanGoruntule.aspx?T=1229737&H=455673435F021DB455AC43FF3189AD2C91F393C9D0408E4DD4A6CC7663CC13AD>

Eren, T. (2018). "Folklorik Bir Etkinlik Olarak Pehlivan köyü Pavli Panayırı ve Kırklareli Üniversitesi İçin Bir Tanıtım Önerisi." *Kırklareli Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 105-123.

Erdoğan, M. (2016). Balkanlarda Uluslararası Bir Organizasyon: İslimye Panayırı. *Bellekten*, 80(), 123-156. doi:10.37879/bellekten.2016.123.

Erkân-ı Harbiye-i Umumiye ve Müdafaa-i Milliye Vekâleti 1:200.000 haritaları [1909-1927]

Fairs and Festivals ." Renaissance: An Encyclopedia for Students. . Retrieved August 15, 2024 from Encyclopedia.com:
<https://www.encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/fairs-and-festivals>

Fındıklılı, S. (1730). Mür'it-Tevârih.

Gökçe, F. (2015). "Kırklareli Pehlivanköy Pavli Panayırı: Gelenekten Geleceğe Bir İnceleme." Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(1), 75-92.

Henry George Liddell, Robert Scott, Yunanca-İngilizce bir sözlük, Θρῶξ. (t.y.). Geliş tarihi 19 Eylül 2023, gönderen
<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0057%3Aentry%3D%2Aqra%3D%7Cc>

Habertürk. (2021, Eylül 10). Trakya'nın asırlık eğlencesi "Pavli" başladı. Habertürk.
<https://www.haberturk.com/trakya-nin-asirlik-eglencesi-pavli-basladi-3187627>

Halkın Sesi 3 Aralık 1934 sayfa 1 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 10 Aralık 2023, gönderen https://www.gastearsivi.com/gazete/halkin_sesi/1934-12-03/1

Hacı İlbey. (t.y.). TDV İslâm Ansiklopedisi. Geliş tarihi 19 Eylül 2023, gönderen
<https://islamansiklopedisi.org.tr/haci-ilbey?ysclid=lmqddt6ffb519421149>

İnalcık, H. (1994). "Osmanlı İmparatorluğu'nda Köy ve Köy İşleri." Osmanlı Araştırmaları Dergisi, 14(14), 29-52.

İnalcık, H. (1997). "Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Toplum". İletişim Yayınları.

Karaçam, N. (1995). Efsaneden Gerçeğe Kırklareli, Kırklareli: Belediye Yayını, 1. Baskı.

Karaçam, N. (1970), Bütün Yönleriyle Kırklareli ve İlçeleri, Yaylacık Marbaası.

KK1-Hatice Şahin, doğum yılı 1961, Pehlivanköy doğumlu, (15.09.2023).

KK2-Cengiz Çetinbaş, doğum yılı 1957, Pehlivanköy doğumlu, (14.09.2023).

KK3-Talat Çetinbaş, doğum yılı 1972, Pehlivanköy doğumlu, (15.09.2023).

KK4-Kuray Gündüz, doğum yılı 1971, Pehlivanköy doğumlu, (16.09.2023).

KK5-Filiz Ceylan, doğum yılı 1967, Çerkezmüsellim doğumlu, (15.09.2023).

Kurun 3 Aralık 1934 sayfa 1 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 10 Aralık 2023, gönderen
<https://www.gastearsivi.com/gazete/kurun/1934-12-03/1>

KaFa DeNgi BLOG: Image. (t.y.). Geliş tarihi 13 Eylül 2023, gönderen
<https://kafadengi.files.wordpress.com/2017/01/p7.jpg>

Kitap, K. (2020, Mart 13). Paul (Aziz Pavlus) Kimdir? Hristiyanlık İçin Neden
Önemlidir? KutsalKitap.org. <https://www.kutsalkitap.org/paul-aziz-pavlus-kimdir/>

Kırklareli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2020). "Pavli Panayırı Rehberi".

Kallek, C. (2007). Pazar, TDV İslâm Ansiklopedisi,
<https://islamansiklopedisi.org.tr/pazar#1>

Karaca, M. (2018). İşlevsel Halkbilimi Kuramı Ölçeğinde Panayır Organizasyonları.
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi.

Köse, M. (2018). Kırklareli ve İlçeleri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. RumeliDE
Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi(11), 273-294.
<https://doi.org/10.29000/rumelide.417503>

Kaplan, B. (2023). Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde Kırklareli ve Çevresi.
Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32(2),729-744.
doi.org/10.35379/cusosbil.1334512

Kırklareli İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2020). "Pavli Panayırı Rehberi".

Kırklareli Valiliği. (1967). Kırklareli il yıllığı. Kırklareli Valiliği Yayınları.

Köylere iç göç yaşatan panayır: Pavli (110 yıldır devam ediyor). (t.y.). Geliş tarihi 09 Eylül 2023, gönderen <https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/koylere-ic-goc-yasatan-panayir-pavli-110-yildir-devam-ediyor,rWESIBnH50i7IiEjOHk9YA>

Kırklareli’nde 1910 yılından beri kurulan Pavli Panayırı yarın 112. Kez misafirlerini ağırlayacak. (t.y.). Geliş tarihi 24 Ağustos 2024, gönderen <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/kirklarelinde-1910-yilindan-beri-kurulan-pavli-panayiri-yarin-112-kez-misafirlerini-agirlayacak/2678637>

Yılmaz, H. (2010). Tekirdağ'da Pomaklar ve Dilleri. Gazi Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 14(14), 167-184.

Memişoğlu, H. (1991), Pomak Türklerinin tarihi geçmişinden sayfalar, Ankara: Şafak matbaası.

Milliyet 6 Eylül 1932 sayfa 8 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024, gönderen <https://www.gastearsivi.com/gazete/milliyet/1932-09-06/8>

Milliyet 10 Eylül 1932 sayfa 7 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024, gönderen <https://www.gastearsivi.com/gazete/milliyet/1932-09-10/7>

Milliyet 14 Eylül 1932 sayfa 7 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024, gönderen <https://www.gastearsivi.com/gazete/milliyet/1932-09-14/7>

Ortalı, İ., “Osmanlı İmparatorluğunda Gayri Müslimler”, Perşembe Konferansları, Ankara.

Osmanlı Arşivlerinde Pomaklar. (t.y.). <https://www.pomakajans.com>. Geliş tarihi 08 Eylül 2023, gönderen <https://www.pomakajans.com/yazarlar/ercan-cokbankir/osmanli-arsivlerinde-pomaklar/37/>

Özhan, Gülgün. (2009). "Pomak: Yerinden Edilmiş Bir Kimlik." İletişim Yayınları.

Özer, K. (1999), “Osmanlı Devleti’nde Panayır Organizasyonları ve Gönen Hacı İsa Panayırı’nın Tarihine Dair”, Osmanlı, 3, Ankara.

Öztürk, O. (2017). Trakya ve Bitynia'ya adını veren halk: Traklar.

<https://ozhanozturk.com/2017/12/13/trakyaya-adini-veren-halk-traklar/>

Pavli Panayırı. (t.y.). Geliş tarihi 09 Eylül 2023, gönderen <http://pehlivankoy.gov.tr/pavli-panayiri-2019#gallery-5>

Püsküllüoğlu, A. (2012). Türkçe Sözlük (1. bs.). İstanbul: Can Yayınları.

Pehlivanköy Belediyesi Resmî Web Sitesi. "Pavli Panayırı etkinlikleri ve tarihçesi."

<http://www.pehlivankoy.bel.tr/pavli-panayiri/>

Pavli Pehlivanköy Etkinliğine Sanatçı Getirmek ile Kültür Adına Büyük Bir İş Yapılmaz

Haber TRAKYA 22. (t.y.). Geliş tarihi 13 Eylül 2023, gönderen

<https://trakya22.com/haber/4691/pavli-pehlivankoy-etkinligine-sanatci-getirmek-ile-kultur-adina-buyuk-bir-is-yapilmaz.html>

Pavli Panayırı; Bir Asırlık Gelenek – Trakya Gezi. (2009, Eylül 19).

<https://www.trakyaagezi.com/pavli-panayiri-bir-asirlik-gelenek/>

pavligazetesi—Pavli panayiri. (t.y.). Geliş tarihi 13 Eylül 2023, gönderen

<https://pavligazetesi.tr.gg/Pavli-panayiri.htm>

Pavli'nin tarihi belli oldu. (t.y.). Lüleburgaz Görünüm Gazetesi - İnsana Taraf Gazete.

Geliş tarihi 02 Eylül 2023, gönderen

<http://www.gorunumgazetesi.com.tr/haber/85318/pavlinin-tarihi-belli-oldu.html>

panayır—Nişanyan Sözlük. (t.y.). Geliş tarihi 18 Ağustos 2024, gönderen

<https://www.nisanyansozluk.com/kelime/panay%C4%B1r>

Pavli Panayırı nedir? Pavli Panayırı nerede, ne zaman gerçekleşecek? - Yeni Bakış—Son

Dakika Haberleri. (t.y.). Geliş tarihi 24 Ağustos 2024, gönderen

<https://www.yenibakis.com.tr/pavli-panayiri-nedirpavli-panayiri-nerede-ne-zaman-gerceklesecek>

Sâdeddin. (1862). Tâcü't-Tevârih. İstanbul: Matbaa-i Âmire.

Son Posta 30 Ağustos 1941 sayfa 6 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 10 Aralık 2023,
gönderen https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1941-08-30/6

Son Posta 3 Aralık 1934 sayfa 1 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 10 Aralık 2023,
gönderen https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1934-12-03/1

Şami, Ş. (1306 [1889-1898]). *Kāmûsü'l-A'lâm* (5. cilt). İstanbul: Mihran Matbaası.

Sami, Ş. (1998), *Kamus-ı Türki*, İstanbul.

Son Posta 17 Ağustos 1940 sayfa 6 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024,
gönderen https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1940-08-17/6

Son Posta 23 Eylül 1937 sayfa 5 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024,
gönderen https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1937-09-23/5

Son Posta 24 Eylül 1936 sayfa 5 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024,
gönderen https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1936-09-24/5

Son Posta 30 Ağustos 1941 sayfa 6 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024,
gönderen https://www.gastearsivi.com/gazete/son_posta/1941-08-30/6

Şimşek, A. (2008). "Türkiye'de Köy Yerleşmelerinin İdari Tarihine Genel Bir Bakış."
Türk İdare Dergisi, 469-502.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1924, Aralık 04). 04 Aralık 1924 Tarihli 2. Dönem, 3.
Yasama Yılı Oturum. TBMM Zabıt Ceridesi, Cilt 10, 16. Birleşim.
<http://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d02/c010/ehttbmm02010016.pdf>

Tuncel, M. (2002). "Kırklareli maddesi", TDV İslam Ansiklopedisi, Ankara: C.25, ss.
479- 481.

Tahir, S. "Osmanlı Yer Adları", Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 26.
www.devletarsivleri.gov.tr. s. 182. Erişim tarihi: 6 Eylül 2023

Tan 28 Eylül 1942 sayfa 3 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 10 Aralık 2023, gönderen
<https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1942-09-28/3>

T.C. Kırklareli Valiliği, Pehlivanköy. (t.y.). Geliş tarihi 18 Ağustos 2024, gönderen
<http://www.kirklareli.gov.tr/pehlivankoy>

T.C İçişleri Bakanlığı. (1946), İdare Taksimatı, Akın Matbaası.

Trakya'nın 113 yıllık geleneği: Pavli Panayırı. (t.y.). Geliş tarihi 20 Eylül 2023, gönderen
https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/trakyanin-113-yillik-gelenegi-pavli-panayiri,XTTBWBNwGUGS3BX6Oiol_g

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. (1927). Kırklareli'nin Pavli (Pehlivanköy) köyünde ikamet eden Kılıkış (Avrethisar)'lı Osman oğlu Şevki'nin iskanı için gereken araştırmanın yapılması. MUHACİRİN (Belge No: 55 - 136 - 5, 272-0-0-12). Osmanlı Arşivi.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. (1913). Esirler: Edirne'den gönderilen katarın Selvi'deki esirleri nakletmek üzere Pavlikan İstasyonu'na geleceği ve sevk esnasında gereken sağlık tedbirlerinin alınması. HR.SFR.04 (Belge No: 273 - 38). Osmanlı Arşivi.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı. (1877). İstanbul'dan asker aldıktan sonra hareket eden trenin Edirne yönünde Pavliköy (Pehlivanköy) Köprüsü'nün bozuk olması nedeniyle Çorlu'ya çıkarılacağı Çorlu İstasyon Memurluğundan bildirildiği. OSMANLI-RUS HARBİ (1877-1878) (Belge No: 110-9-1-3, 41 - 0 - 6). Osmanlı Arşivi.

Tan 28 Eylül 1942 sayfa 3 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024, gönderen
<https://www.gastearsivi.com/gazete/tan/1942-09-28/3>

T.C. Dahiliye Vekaleti, Son Taksimatı Mülkiyede Köylerimizin Adları, Ankara 1928.

Ünal, M. A. (2016). “Evliya Çelebi’ye göre Balkanlar’da Kurulan Pazarlar ve Panayırlar- 17. yüzyılda Balkanlar’da Ticaret”, Balkan Tarihi Cilt I, Uluslararası Balkan Tarihi

Araştırmaları Sempozyumu, Burdur: Osmanlı Mirası ve Türk Kültürünü Araştırma Derneği Yayınları.

Ülgen, P. (2012). Geç Ortaçağ Avrupasında Pazar ve Panayır İlişkisinin Ticaret Hayatındaki Rolü ve Türk-İslam Dünyasındakilerle Karşılaştırması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.

Vakit 6 Ekim 1934 sayfa 6 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024, gönderen <https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1934-10-06/6>

Vakit 20 Ekim 1934 sayfa 8 | Gaste Arşivi. (t.y.). Geliş tarihi 21 Ağustos 2024, gönderen <https://www.gastearsivi.com/gazete/vakit/1934-10-20/8>

Yılmaz, H. (2021). Panayır Nostalgia. *Journal of the Ottoman & Turkish Studies Association*, 8(2), 95–118. <https://doi.org/10.2979/jottturstuass.8.2.08>

Yalnız, T. (1970). Kırklareli Tarihi ve Tarihi Eserleri [Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Türk Tarihi Kürsüsü].

Yemekler. (t.y.). <https://www.pomakajans.com>. Geliş tarihi 20 Eylül 2023, gönderen <https://www.pomakajans.com/yemekler/221/>

Yokuz, B. E. (2016, Ağustos 7). Eğlencenin Romanlardan, Yemeklerin Pomaklardan Sorulduğu 100 Yıllık Pavli Panayırı. Biz Evde Yokuz. <https://www.bizevdeyokuz.com/pavli-panayiri>